Leto LXXV., št. 145 Spedizione in abbonamento postale. Poštnina plačana v gotovini. Ljubljana, sreda 30. junija 1943-XXI Cena 50 cent.

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINIJEVA ULICA 5 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečna naročnina 14.— lir.

IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kraljevine Italije in inozemstva ima UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO

Računi pri poštno čekovnem zavodu: Ljubljana štev. 10-351

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO

Bombe na Pantellerijo

Pri terorističnih sovražnih napadih je bilo sestreljenih 19 sovražnih letal

Glavni stan Italijanskih Oboroženih sil je objavil dne 29. junija naslednje vojno poročilo št. 1.130:

Nemška bojna letala so z uspehom nastopila proti pristaniškim napravam na Pantelleriji.

Sovražno letalstvo je bombardiralo Livorno, Reggio Calabrijo, Messino in druge kraje na Siciliji in Sardiniji: škoda v Livornu je zelo velika, dočim se število žrtev med prebivalstvom še ugotavlja.

Naši lovci so sestrelili 9 sovražnih letal: 6 nad Sardinijo in 3 nad Livornom: protiletalsko topništvo pa je uničilo 9 letal: eno nad Sardinijo, 4 nad Sicilijo in 4 nad Livornom, od katerih sta dve padli v morje pri Ardenzi, eno v bližini Tombola in eno v gozdu Salviano. Neko nadaljnje sovražno letalo, ki so ga zadele obrambne baterije na Jonskem otočju, je treščilo v morje.

*

Pripomba: Zaradi letalskih napadov, imenovanih v današnjem uradnem poročilu, je bilo doslej ugotovljenih 175 mrtvih in 300 ranjenih v Livornu, 14 mrtvih in 52 ranjenih v Reggiu Calabriji in 4 mrtvi v Messini.

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 28. junija naslednje 1129. vojno poročilo:

Naša letalska skupina je učinkovito napadla pristaniške naprave v Bizerti in tamkaj zasidrane ladje.

Včeraj popoldne je sovražno letalstvo odvrglo bombe in zažigalne liste na Cerbini (Catania), čigar prebivalstvo je utrpelo nekaj izgub, preteklo noč pa na Reggio Calabria in nekatera manjša središča pokrajine, kjer žrtve in škodo še ugotavljajo.

Obrambno topništvo v Reggiu je sestrelilo 2 letali; tretje letalo so v bojih uničili nemški lovci nad južno obalo Sicilije.

3 sovražne ladje potopljene

Lizbona, 28. jun. s. Radijska postaja v mestu Faro na Portugalskem je včeraj popoldne ujela klice na pomoč od treh ladij, ki so jih napadle oborožene sile osi v višini rta Sagres. Motorni čoln, ki je takoj pohitel na omenjeni kraj, je našel samo ostanke ladij in tri čolne, polne konzerv, ki jih je odpeljal.

Počastitev spomina maršala Itala Balba

Pietetne svečanosti v Rimu in Ferrari na čast velikemu narodnemu junaku

Rim, 28. jun s. Ob priliki tretje obletnice smrti slavnega kvadrumvira maršala Italije Itala Balba, ki je padel pri Tobruku, se je davi pri spominski plošč padlih v prostorih letalskega ministrstva vršila resna vojaška slovesnost v spomin na velikega letalca in njegove letalske tovariše. Slovesnosti so se udeležila zastopstva družin padlih, prekooceanskih letalcev ter vojaško in civilno osobje ministrstva. Častno stražo je imel oddelek letalcev. Na ukaz poveljnika letalske eskadre Todeschinija Lallija je bil odrejen enominutni molk, nakar je bil položen lovorjev venec pred spominsko ploščo, na kateri so imena padlih letalcev.

Svečanosti v Ferrari

Ferrara, 28. jun. s. Ob tretji obletnici smrti kvadrumvira Itala Balba so se vršile resne slovesnosti tudi v Ferrari, kjer je bil slavni pokojnik rojen. Mesto je bilo v zastavah na pol droga, dočim je prebivalstvo čutilo bol ob prezgodnji smrti junaškega letalskega maršala. Dopoldne so bile z vsemi vojaškimi častmi in ob častnem spremstvu sprejeta znamenja Stranke, ki jih je prebivalstvo udano počastilo. V fašističnem domu, kjer ima svoje prostore zveza borbenih fašijev, ki se imenuje po Italu Balbu, so se zbrale vse visoke hijerarhije, ki so za to priliko prispele v Ferraro. Dopoldne so bili položeni lovorjevi venci v svetišču padlih fašistov, pred katerim so se zbrali in razvrstili oboroženi oddelki vojske, letalstva, Milice in GILa z znamenji in prapori vseh krajevnih organizacij in združenj. Znamenja Stranke so vsi navzoči spoštljivo pozdravili.

Po enominutni zbranosti pred spominsko ploščo v spomin na vse mučenike slavnega ferrarskega fašizma so se oblasti in hijerarhije podale v resno krilo fašističnega doma, ki je pred kratkim postalo sedež najmodernejše in značilne fašistične stvaritve: diagnostičnega središča Italo Balbo, pripadajočega zavodu za fašistično medsebojno pomoč. V prostornih dvoranah, ki so opremljene po najmodernejših terapevskih sistemih in z najmodernejšimi zdravstvenimi aparati, začenja svoje življenje ustanova, namenjena narodu, kjer bodo delavci vseh kategorij brezplačno deležni popolne in skrbne zdravniške pomoči. Visoke hijerarhije so se dolgo zadržale pri ogledovanju tega zavoda.

Kasneje so na vseučilišču v slovesni obliki izročili nagrade, ki jih je določil meduniverzitetni zavod za statistiko na pobudo revije »Statistika«. Po pozdravu Kralju in Duceju, ki ga je odredil podtajnik narodne fašistične Stranke Della Valle, je spregovoril Kraljevi komisar vseučilišče »Italo Balbo« prof. Calzolari. Razen ministrov in visokih državnih funkcionarjev, funkcionarjev Stranke in zastopnikov oboroženih sil, zastopnikov zbornice fašijev in korporacij ter senata, zastopnikov vlade, se je zbralo tudi veliko število drugih osebnosti, senatorjev, nacionalnih svetnikov in vseh krajevnih oblasti na čelu s prefektom Dolfinom, zveznim tajnikom in inspektorjem narodne fašistične Stranke Caggiolijem, in naposled ves vseučiliški senat in akademski zbor.

Profesor Calzolari je najprej pozdravil goste in nato z vznešenimi besedami orisal lik Itala Balba, velikega borca za podržavljenje vseučilišča v Ferrari, ki se je izvršilo po volji Duceja pred letom dni. Za njim je govoril prof. Fortunati, direktor revije »Statistika«, ki je najprej prikazal veliko ljubezen pokojnega kvadrumvira glede uporabe statističnih in gospodarskih ved, nakar je predočil dela, ki jih je ocenila komisija in ki bodo nagrajena. Nagrajencem je izročil nagrado Eksc. De Bono, ki se je tudi udeležil slovesnosti skupno s kvadrumvirom De Vecchijem. S pozdravom Kralju in Duceju se je slovesnost zaključila.

Ob pozdravih zastopstva vseučiliške fašistične skupine so se hijerarhi nato podali v svetišče Sv. Frančiška, kjer so se udeležili slovesnega spominskega obreda. Pred oltarjem je bil postavljen katafalk, ob katerem so imeli častno stražo višji oficirji. Slovesnosti so se udeležili brat Itala Balba Edmondo in sestre, nadalje vdova Lina Balba ter otroci in bratje Nella Quillicia ter vdova Enrica Carrettija. Na posebnih prostorih so bili Eksc. Teruzzi za vlado, kvadrumviri De Bono in De Vecchi, predsednik zbornice fašijev in korporacij grof Grandi, podtajnik narodne fašistične Stranke Della Valle, ministra Cini in Pareschi, državni podtajnik Goughier in Arcidiacono, senator Romei Longhena v imenu senata, nadalje nemško odposlanstvo na čelu z armijskim generalom von Lörzerjem, državni minister Rossoni, general Ivan Dore v zastopstvu Eksc. Galbiatija, mnogi drugi generali vojske, letalstva in Milice, nadalje senatorji in nacionalni svetniki ter vse lokalne oblasti in hijerarhije. Obred sta spremljala orkester in cerkveni zbor. Po končani maši je nadškof grof Bovelli izvršil blagoslovitev katafalka, na katerem je bil Ducejev venec.

Opoldne so si oblasti ogledale Dom GIL-a, ki se imenuje po Linu Balbi, pred čigar spomenikom so se vsi navzoči poklonili.

V Milanu

Milan, 28. jun. s. Davi so v dvorani Zmage v prostorih poveljstva Kr. letalstva proslavili obletnico junaške smrti Itala Balba s službo božjo. Obreda so se udeležili poveljnik letalske eskadre Marchessi, razne oblasti in hijerarhije ter veliko število oficirjev vseh vrst orožja, nadalje zastopniki letalskih sil in številne družine padlih in pohabljenih s praporom, ki je bil odlikovan s 16 zlatimi, 6 srebrnimi in 46 bronastimi kolajnami za letalsko hrabrost. Ob evangeliju je vojaški kaplan, ki je bral mašo, lepo govoril o maršalu zraka in o vseh letalcih, ki so, kakor on, darovali svoje življenje domovini. P omaši, ki jo je spremljal pevski zbor letalcev, je kapitan pilot Matucci govoril o osebnosti Itala Balba, poveličujoč njegovo življenje in njegovo delo kot kvadrumvira revolucije, kot letalca preko Oceanov kot kolonizatorja in kot ustanovitelja združenja padlih letalcev in ranjencev. Lepa pesem letalskega pevskega zbora, ki je pel domovinske himne, je zaključila slovesnost.

Popolna osamosvojitev italijanskega filma

Rim, 29. jun. s. Minister za ljudsko kulturo je zbral pri sebi k poročilu v navzočnosti podtajnika Stranke narodnega svetnika Della Valle in generalnega direktorja za kinematografijo, člane kinematografske revizijske komisije. Potem, ko je obrazložil položaj italijanske kinematografije v sedanjem trenutku, je podal smernice, ki naj v bodoče določajo delo komisiji, da bi se postopno in stalno izboljšala proizvodnja, je minister obširno govoril tudi o vojnem filmu, o zgodovinskih filmih in o kinematografskem podajanju leposlovnih umetnin. Italijanska proizvodnja se mora osvoboditi posnemanja francoskega, angleškega in ameriškega filma, katerih bistvo in motivi so daleč od naše miselnosti in morale. Minister je nadalje poudaril potrebo primerne izbire snovi in izrazil željo, da se scenografska dela zaupajo pravim pisateljem. Končno je dejal, da je kinematograf namenjen širokim množicam in da globoko vpliva na dušo in običaje naroda. Kot izraz italijanske družbe in kot činitelj italijanskega prestiža nasproti drugim narodom mora kinematografska proizvodnja stalno stremeti k višji duhovni in umetniški ravni.

Odbiti sovražni napadi na vzhodni fronti

V zalivu Kole potopljena sovražna torpedovka — 37 bombnikov sestreljenih na zapadu

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 29. jun. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Pri Velikih Lukah južno Stare Ruse je bilo odbitih več sovražnih napadov. Nemški lovci so v zalivu Kole z orožjem na krovu uničili sovražno torpedovko.

V vodah zapadnega Sredozemlja je neka nemška podmornica potopila križarko razreda »Froviker«, ki je bila v sestavu skupine sovražnih vojnih ladij v močnem spremstvu; ista nemška podmornica je torpedirala še neko drugo sovražno edinico.

Skupina brzih nemških bojnih letal je včeraj bombardirala letališča na otoku Pantelleriji, v pristanišču zasidrane ladje in pristaniške naprave.

Sovražnik je včeraj izgubil na sredozemskem operacijskem področju 18 letal.

Britansko letalstvo je preteklo noč izvršilo nov silovit teroristični napad na stanovanjske dele mesta Köln. Zaradi velikega števila zažigalnih in rušilnih bomb, ki so bile odvržene na močno pozidane dele mesta, so nastali veliki požari. Stolnica v Kölnu je utrpela hudo škodo, ker so jo zadele zažigalne in rušilne bombe. Prebivalstvo mesta je utrpelo izgube.

Napadi poedinih sovražnih letal so bili usmerjeni na nekatere kraje zapadne in severozapadne Nemčije.

Doslej so ugotovili uničenje 26 sovražnih bombnikov; 11 nadaljnjih štirimotornih sovražnih letal je bilo strmoglavljenih na tla v letalskih dvobojih s skupino severnonemških bombnikov, ki je skušala napasti neko oporišče ob atlantski obali. Eno nemško lovsko letalo je bilo izgubljeno.

*

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 28. jun. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Krajevni sovražnikovi napadi na področju vzhodno od Demidova in pri Velikih Lukah so bili zavrnjeni. V ostalih odsekih vzhodne fronte je dan v splošnem potekel mirno.

Dnevni in nočni napadi letalstva so bili usmerjeni na železniške cilje v zaledju sovražnika.

V popoldanskih urah 27. junija je oddelek 60 angleških bojnih in lovskih letal na morju pred Sheveningenom napadel nemški konvoj. Sovražni oddelek je bil razkropljen, sestreljenih pa je bilo 9 letal. Konvoj je z neznatnimi poškodbami prispel v svojo namembno luko.

Bombe na cerkve

Berlin, 29. jun. s. Kakor poroča današnje uradno poročilo, je angleško-ameriško letalstvo izvršilo preteklo noč nov teroristični napad na mesto Köln, pri čemer je odvrglo več bomb na stolnico. Osrednja ladja te najznamenitejše cerkvene zgradbe v Nemčiji je bila hudo poškodovana. Med prebivalstvom je novo zločinsko dejanje sovražnika vzbudilo brezmejno zgražanje. V tukajšnjih krogih poudarjajo, da sovražno letalstvo tako pred vsem svetom dokazuje, da mu ne gre toliko za uničenje vojaških ciljev, kolikor za demoralizacijo civilnega prebivalstva, predvsem pa za uničenje najboljših izrazov evropske civilizacije. Ruševine uničenih cerkva v Berlinu, Rostovu, Lübecku, Elberfeldu in povsod drugod, kjer je angleško-ameriško letalstvo izvedlo svoje teroristične napade, predstavljajo strahotno obtožbo pred Bogom in vsem svetom proti modernim ikonoflastom.

Pred novimi omejitvami živil v Angliji

Stockholm, 28. jun. s. Britanski trgovinski minister Dalton je v nekem razgovoru z novinarji govoril o ogromnih žrtvah, katerim je izpostavljen angleški narod zaradi vojnih naporov. Daltonovi izgledi glede nadaljnjih omejitev so zelo črni. Zdi se, da bodo od septembra dalje uvedena nova racioniranja, že obstoječa pa bodo poostrena. Že dolgo ne proizvajajo v Veliki Britaniji luksuznih predmetov in 3.500 tvrdk je bilo zaprtih. Dalton je tudi napovedal, da bo nadzorstvo nad razdeljevanjem in nad cenami živil postreno.

Japonska je temeljito pripravljena

Izgradila je svoja oporišča tako, da lahko vzdrži tudi najhujši pritisk — Odločilna vloga letalstva

Tokio, 28. jun. s. Generalni major Nakao Ihig, šef tiskovnega oddelka imperialnega glavnega stana, je izjavil na neki prireditvi pod pokroviteljstvom lista »Hioto«, da so japonske oborožene sile v preteklem letu izpopolnile spremembo pomembnih oporišč Vzhodne Azije v nezavzetne trdnjave, pripravljene biti kos novi fazi vojne. Dejal je nadalje, da bodo sovražnosti na Pacifiku odslej imele značaj letalskih bitk za nadvlado v zraku in za nadvlado brodovja, kakor tudi značaj letalskih napadov proti sovražnemu trgovskemu brodovju. Zmagal bo tisti narod, ki mu bo uspelo doseči nadvlado v zraku in z njo tudi nadvlado na morju. Zato ne smemo podcenjevati pomena kopnih oporišč za vojna letala. Japonsko orožje tvori najboljše jamstvo za obrambo skupnega področja blagostanja, ki je že bilo konsolidirano s tem, da so se zgradile na vsem prostoru Vzhodne Azije nezavzetne postojanke. Vse ogromno področje ki je danes pod japonskim vojaškim nadzorstvom, vključno vse otočje, je opremljeno z nezavzetimi kopnimi oporišči, na katerih je potrebno število mož in orožja. Lahko rečemo, da so bile vse priprave z japonske strani izpopolnjene prav glede na nastop nove faze vojne.

Glede vojne Osi in možnosti otvoritve drugega bojišča, je šef tiskovnega urada opozoril na odlične uspehe italijansko-nemškega orožja in dodal, da je v Aziji Japonska pripravljena, da vzdrži še hujši vojaški pritisk Zedinjenih držav in Velike Britanije, dočim sta Čungking in Avstralija v zelo neprijetnem položaju in stalno zahtevata pomoč.

Upravna reforma na Japonskem

Tokio, 28. jun. s. Po izredni seji vlade je bilo izdano uradno poročilo, ki napoveduje sklep vlade, da se poenostavi birokratski sistem in prilagodi vojnim časom, zlasti v gospodarskem pogledu. Pokrajinske vlade, ki jih je 47, bodo odslej vodili direktorji, ki bodo imeli posebna pooblastila. Po novem sistemu se bo država razdelila v 9 velikih pokrajinskih področij, od katerih bo vsako prevzelo od 2 do 6 sedanjih prefektur. Razen tega bo ustanovljen poseben koordinacijski svet z nalogo, da vso pokrajinsko upravo vodi po enakih smernicah.

Kitajska se je otresla anglosaškega jarma

Tokio, 28. jun. s. List »Ašahi« objavlja uvodnik, v katerem komentira vrnitev mednarodne koncesije v Šanghaju, o čemer se sedaj vodijo zadevna pogajanja, in piše, da je Kitajska s tem nele pridobila staro angloameriško citadelo, temveč, da bo v kratkem rešena tudi vseh krivičnih pogodb in postala zares neodvisen narod. Pred izbruhom sedanje vojne za veliko vzhodno Azijo je bil Šanghaj nele glavni stan za varovanje pravic in interesov Angležev in Američanov na Kitajskem, temveč tudi oporišče za anglosaško izkoriščanje in za vse spletke, ki so šle za tem, da se Kitajska loči od Japonske. List »Ašahi« zaključuje svoj uvodnik z ugotovitvijo, da bo Kitajska po vrnitvi mednarodne koncesije in po spremembi občinskega sveta, ki je bil doslej od Anglosasov nadziran organ, lahko zahtevala novo življenje kot sestavni del področja blagostanja na prostoru Velike vzhodne Azije.

Skrbi Avstralije

Tokio, 29. jun. s. Tukajšnji vojaški opazovalci pripisujejo velik pomen napadom, ki so ga japonska letala izvršila na luko Port Darvin in smatrajo to dejstvo kot znamenje naraščajočega japonskega pritiska proti Avstraliji Dnevnik »Osaka Mainiči« objavlja pod naslovom »Ples na vulkanu« članek, v katerem obeležuje položaj, ki je nastal v Avstraliji, odkar je avstralska vlada vzela v pretres predlog, da se opusti vse ozemlje severno od Brisbaneja japonskim četam, ki bi poskušale vdor v Avstralijo. Ta položaj pomeni samo poostritev latentne krize, ki je že dolgo grizla avstralsko vlado, najmanj pa od volitev leta 1940 dalje, in ki se je očitno kazala v nestalnosti vladne kombinacije. List zaključuje s pripombo, da so v Avstraliji razpravljali o obrambi proti morebitnemu japonskemu vdoru že davno pred sedanjim konfliktom. Danes se vlada krije za politično in vojaško tajnostjo, ko rešuje to vprašanje. To znova dokazuje nestalnost in negotovost avstralske vlade nasproti resnim dogodkom.

Overovitev rojstva princese Marije Izabele

Rim, 29. jun. s. **Danes ob 16.30 je bil v Kraljevi palači v Kvirinalu ob visoki nvzočnosti Veličanstva Kralja in Cesarja in Kr. Visokosti Pijemontskega princa in vojvode anconskega sestavljen rojstni list Visokosti princese Marije Izabele Savoja-Genova. Ekscelenca cav. velikega križa Carlo Scorza, tajnik narodne fašistične Stranke, minister, državni tajnik, delegiran od Duceja, je namesto njega fungiral kot notar Krone, Eksc. grof cav. velikega križa Giacomo Suardo, predsednik senata Kraljevine pa kot uradnik civilnega staleža. Od Veličanstva Kralja in Cesarja za sestavo akta določeni priči sta bila Eksc. veliki admiral senator don Paolo Thaon de Revel, vojvoda morja, cav. najvišjega reda Presvete Anuncijate in Eksc. markiz senator Guglielmo Imperiali knezov Francavilla, cav. najvišjega reda Presvete Anuncijate.**

Angleži vedno bolj okupirajo Irak

Ankara, 29. jun. s. Na vsem področju Iraka, kjer je bilo objavljeno obsedno stanje, so varnostno službo prevzele angleške čete. Britanske oblasti so utemeljile ta ukrep, češ da zahtevajo višji vojaški razlogi, da se notranji red zagotovi s številčno primernimi silami, ki so povsem zanesljive.

Pomanjkanje živil v Iraku

Ankara, 28. jun. s. Vlada v Iraku je objavila, da je bil poljski pridelek proti pričakovaanju manjši in da se zaradi tega ne bo uvedla nobena olajšava v sistetemu prehrane med drugim tudi zaradi večjih vojaških potreb. Vlada je napovedala še ostrejšo borbo proti črni borzi. Vest je povzročila veliko nezadovoljstvo med prebivalstvom, ki je po vladnih obljubah pričakovalo skoro popolno ukinitev omejitev glede žita, in vali vso krivdo na Anglosase, ki da so krivi za sedanje stanje v prehrani zaradi uporabe živil po okupacijskih četah.

Ameriški kontrolor v Bagdadu

Ankara, 28. jun. s. Kakor poročajo iz Iraka, so v ruskih krogih neugodno sprejeli vest o imenovanju Hendersona za pooblaščenega ministra Zedinjenih držav v Bagdadu. Henderson je pred nekaj meseci zapustil ameriško veleposlaništvo v Moskvi, kjer je njegovo poizvedovalno delovanje o sovjetskih namerah glede ustanovitve protipoljske vlade v Moskvi zbudilo nezaupanje sovjetske vlade. Mislijo, da je bil odposlan v Bagdad kot strokovnjak za ljudske zadeve z nalogo, da opazuje sovjetsko delovanje na Srednjem vzhodu.

Nebrzdan ameriški imperijalizem

Buenos Aires, 27. jun. s. **Zedinjene države se predajajo najbolj nebrzdanemu imperijalizmu. List »New York Herald Tribune« poudarja, da je izolacijonizem v Severni Ameriki mrtev. Stari izolacijonisti so spremenili taktiko in se strinjajo z z vsemi ostalimi Američani, da bo stric Sam, če mislita Velika Britanija in SSSR razdeliti svet po svoje, z dobro nabrušenim nožem odrezal zase lep kos.**

Pogrešan ameriški letalski general

Lizbona, 25. jun. s. **V Londonu objavljajo uradno, da se brigadni general Nathan Betford Forrest, poveljnik 8. skupine severnoameriškega letalstva, ni vrnil iz letalske bitke, ki je bila 13. t. m. v zraku nad Kielom.**

Rekviriranje avtomobilov v Siriji

Ankara, 25. jun. s. Po vesteh iz Bejruta so začele vojaške oblasti tudi v Siriji kakor že v Iraku in Iranu naglo rekvirirati zasebne avtomobile. Razen tega so ustavili nadaljnje razpečavanje bencina za zasebno uporabo.

Angleške intrige in jugoslovanski spori

Knez Pavle in kneginja Olga odvedena z vso rodbino v Johannesburg v Južni Afriki

Lizbona, 26. junija. Odnosi med angleško vlado in imensko jugoslovansko vlado v Londonu se vedno bolj zapletajo. Voditelji raznih strank, ki so se stvorile med jugoslovanskimi ubežniki v Londonu, so se danes sestali in ker pogajanja prvega ministra Milana Grola za sestavo nove vlade niso uspela, so nesvetovali bivšemu kralju Petru, naj podeli mandat Milošu Trifunoviču, voditelju radikalne stranke, ki se je ustanovila med Jugoslovani v Londonu. Angleška vlada je posegla v spore med Jugoslovani z nenavadnim sklepom, da osvobodi kneza Pavla, bivšega kraljevega namestnika Jugoslavije, njegovo soprogo kneginjo Olgo in oba sinova iz konfinacije, v kateri so bili od julija 1941 dalje v nekem kraju v Keniji in jih pošlje v Johannesburg v Južni Afriki.

Kakor je znano, so agenti angleške tajne službe izzvali v Beogradu hišno revolucijo, ki je odstavila kneza Pavla in ga zamenjala v mladim kraljem Petrom, kar je imelo za posledico tudi spremembo vlade in vse ostalo, kar je sledilo. Od tedaj dalje so smatrali kneza Pavla in kneginjo Olgo, ki je sestra vojvodinje Kentske, za ujetnika Angležev. Sedanja na pol osvoboditev je očitno dejanje angleške vlade, ki skriva kak prikrit namen. (Corriere della Sera.)

Smrtna nesreča generalnega komisarja za Nizozemsko

Berlin, 27. junija. s. Med svojim službenim potovanjem v Francijo je postal žrtev smrtnega incidenta komisar narodno-socialistične stranke na Nizozemskem in generalni komisar za zasedeno nizozemsko ozemlje Fritz Schmit. Hitler je odredil pogreb pokojnika na stroške stranke.

Menjava straže v zvezi borbenih fašijev

Ljubljana, 30. junija.

Tiskovni urad zveze borbenih fašijev poroča:

Po predpisanem obredu v skladu z navodili tajnika Stranke se je v ponedeljek, 28. junija, ob 18. uri v domu zveze borbenih fašijev pred spominsko ploščo, v katero so vklesana imena naših slavnih mučenikov, vršila resna slovesnost menjave straže med Eksc. Giuseppejem Lombrasso, Visokim Komisarjem za Ljubljansko pokrajino, ki prevzema tudi posle zveznega tajnika, in odhajajočim zveznim tajnikom Orlandom Orlandinijem.

Navzoči so bili tudi člani zveznega direktorija in ljubljanskega fašija, zastopniki družin v vojni in za revolucijo padlih in pohabljencev.

Pred tem obredom in po njem je Eksc. Lombrassa obiskal sedež zveznega poveljstva GILLa, pokrajinskega Dopolavora, ljubljanskega fašija, vojaške okrepčevalnice in uredništvo lista »Prima linea«.

Sadovi smotrne glasbene vzgoje

Ob sklepnih produkcijah Glasbene akademije v Ljubljani

Ljubljana, 30. junija.

Na letošnjih sklepnih produkcijah naše Glasbene akademije so se pokazali lepi sadovi vztrajne, smotrne glasbene vzgoje, ki so jo nadarjeni gojenci ter gojenke deležni v našem najvišjem glasbenem zavodu. V splošnem lahko rečemo, da se je maloštevilno pri vseh nastopajočih opazil napredek v občutju in igri, pa tudi plemenita težnja k izpopolnjevanju se je vidno uveljavljala. Po večini so imeli sklepni nastopi tako glede izvajanih skladb kakor glede stopnje izvajanja vprav koncertni značaj. To velja za vse dosedanje produkcije, predvsem pa za četrto, ki je bila predsnočnjim v dobro zasedeni veliki unionski dvorani, ki sicer zahtevam zadovoljive akustike manj ustreza.

Najprej nam je ob mojstrski klavirski spremljavi prof. A. Trosta zapel baritonist Franc Langus, ki poteka iz šole izredne prof. A. Trostove. Langusa že precej dobro poznamo z njegovih dosedanjih nastopov. Razpolaga s svežim baritonskim materialom, ki se mu najlepše, najbolj polno sproščuje predvsem v srednjih in bolj zmernih višjih legah. V solističnem izvajanju kaže lep napredek. Marljiva prizadevnost mu bo pomagala odstraniti nekatere pomanjkljivosti, kakor je n. pr. delna neizčiščenost glasu, mestoma motna izgovorjava. Kaže dokajšen smisel za čustveno podajanje. Majda Petelinova iz šole prof. M. Vogelnikove se lahko ponaša z zdravim glasbenim čutom in vneto klavirsko igro, kar se je pokazalo ob čistem izvajanju Griegovega »Notturna« in »Scherza«. Mali Igor Ozim (šola prof. L. Pfeiferja) nas zmerom iznova preseneča s svojo dognano, sproščeno igro, s svojo nežno, tenkočutno izvedeno interpretacijo. Dočim je zaigral Grečaninovljevo »Romanco« z nekim nadihom poglabljenosti, se je ob Paganinovi zahtevni in z blagozvenečimi pizzicati prepleteni »Sonati op. posth.« pokazala za izvajalčevo starost nenavadna, odlično preizkušena tehnična spretnost, ki mu bo prinesla še zelo lepe, izpodbudne uspehe. Občinstvo mu je izrazilo posebno toplo priznanje in je moral mali k umetniškemu podajanju težeči Igor Ozim večkrat na oder, da se s poklonom zahvali za izrečeni aplavz. S sigurno kretnjo, s prožno ročnostjo in toplim zanosom je interpretiral zelo nadarjeni Dimitrij Sovre iz šole docenta M. Lipovška Beethovnovo nelahko »Sonato v G-duru op. 79«. Pri Janji Stritarjevi smo opazili v primeri z njenim nedavnim nastopom neko večjo glasovno preciščenost, bolj ustrezno določnost v izgovarjavi. Njen prožni sopran, ki se najbolj učinkovito razvija v nižjih in srednjih legah, se je zelo lepo uveljavil ob Bohmovi »Tiha kot noč« ter ob Franzovi »Devi z rožnatimi ustmi«. Na klavirju jo je lepo spremljali Ciril Cvetko. Janja Stritarjeva je učenka rektorja J. Betetta. Ivan Vidrih iz šole prof. V. Laune je že zelo izvežban klarinetist. Odlično podaja nelahke prehodne, oblikuje polno, sočno zveneče tone, ki pričajo o izvajalčevih zrelih odlikah. Kot klarinetist bo žel še zelo lepe uspele, če se bo z vso ljubeznijo, pa tudi vztrajnostjo posvetil svojemu instrumentu. Dana Peruškova, ki je učenka prof. A. Trosta, se poglablja in uživlja ob Bortkiewiczevem »Preludiju op. 33« ter se sijajno razmahne v brzoročnem izvajanju Sanenjeve »Koncertne etude«. Glabeno občutje se ob njeni igri dopolnjuje z že odlično klavirsko tehniko. Pa tudi Ivan Zupančič iz šole prof. A. Ravnika je ob obeh Skrjabinovih »Mazurkah« (v cis-molu in gis-molu) ter ob Čajkovskega »Karnevalu« izpričal svojo dozorevajočo preudarnost, svojo interpretacijsko ustreznost ter poglobljenost.

Na sporedu sta bila tudi godalna kvarteta in trio za klavir, violino in čelo. Zelo zadovoljivo stopnjo skladne soigre, skupnega muziciranja je pokazala interpretacija Petričeve »Fuge za godalni kvartet v a-molu« ter Pahorjevega zanimivega drugega stavka iz njegovega prvega godalnega kvarteta. Odlike prve violinistke Jelke Staničeve so nam dobro znane, pa tudi pozitivne strani igre čelista Ivana Poljanška. Pridružila sta se jima z lepim uspehom drugi violinist Srečko Dražič in violist Janez Žižmond, ki ga tudi že dobro poznamo. Staničeva in Poljanšek sta se skupno s Peruškovo zelo uspešno uveljavila tudi v sklepnem V. Novakovem »Triu za klavir, violino in čelo op. 27«. Prav je, da se gojenci ter gojenke uvajajo tudi v lepote komorne glasbe, ki si jih stopnjema prisvajajo v šoli kompozicije prof. L. M. Škerjanca in v šoli komorne glasbe prof. J. Šlaisa. Z vnetim sodelovanjem se bo njihova vigranost stopnjevala, njihova soigra poglabljala.

Vsi nastopajoči so želi za svoje uspehe prisrčno priznanje občinstva, ki se je s tem hotelo oddolžiti njihovim idealnim glasbenim prizadevanjem, pa tudi plemenitemu trudu glasbenih vzgojiteljev.

Obsojeni, ker so kupičili blago

Obsodba v procesu proti trgovcu z usnjem Andreju Čekadi in njegovim sokrivcem

Ljubljana, 30. junija.

Vojaško vojno sodišče v Ljubljani je v ponedeljek in na praznik dopoldne razpravljalo proti 14 obtožencem, ki so bili obtoženi zaradi kupičenja in skrivanja različnega za življenje potrebnega blaga, usnja, kož, tobaka in drugih živil. Ker je zadeva že ob odkritju zbudila po vsej Ljubljani veliko zanimanje, so razpravi prisostvovali številni poslušalci. Glavni obtoženec je bil trgovec z usnjem Andrej Čekada, star 55 let in po rodu iz Ivanjega sela pri Rakeku. Stanoval je v Ljubljani na Sv. Petra cesti. Vseh verižnih poslov sta se udeleževala tudi trgovec z usnjem 40letni v Rupi rojeni Emil Jakil iz Prisojne ulice in 46letni usnjar Marko Jakil iz Dev. Mar. v Polju, stanujoč v Zalogu. Ostali obtoženci so se morali zagovarjati, ker so pomagali skrivati blago. Osem je bilo zaprtih, šest pa na svobodi. Med njimi so bili tudi trije mesarji in trije posestniki iz občne Dev. Marija v Polju.

Po zaslišanju obtožencev, prič, govoru vojaškega državnega tožilca in branilcev je predsednik razglasil naslednjo sodbo:

Čekada Andrej je bil obsojen na **11 let zapora in 160.000 lir** zaradi kopičenja blaga z namenom, da ga odtegne normalni uporabi, da povzroči na trgu pomanjkanje blaga in dvig njega cene, to je zaradi kršitve uredbe Visokega komisarja od 24. oktobra 1941, zaradi opustitve prijave živil po uredbi Visokega komisarja od 27. junija 1941, zaradi kršitve uredbe glede zbiranja izdelanih kož od 11. septembra 1941, zaradi kršitve uredbe o maščobah od 16. julija 1941 in zaradi kršitve uredbe o tekstilijah od 8. novembra 1941 ter naposled zaradi kršitve uredbe o soli in tobaku od 24. septembra 1942.

Vončina Julij, rojen 22. aprila 1910 na Jeličinvrhu pri Logatcu, trgovec v Ljubljani, na **3 leta zapora in 50.000 lir** denarne kazni zaradi kopičenja blaga in neprijave 3278 m manufakturnega blaga.

Jakil Emil in **Jakil Marko,** vsak na **7 let zapora in 100.000 lir** denarne kazni zaradi kopičenja blaga in kršitve predpisov o zbiranju in prodaji izdelanih kož.

Novak Jernej, rojen 22. avgusta 1898 v Svibnem, stanujoč v Ljubljani, Miklošičeva cesta, zaradi kršitve uredbe o soli in tobaku od 24. septembra 1942 na **2 leti zapora in 4000 lir** denarne kazni.

Drugi obtoženci so bili obsojeni na manjše zaporne in denarne kazni.

Sodišče je hkratu pravomočno izreklo zaplenitev vsega pri obtožencih najdenega blaga, ki predstavlja vrednost nad 300.000 lir.

Spodnja Štajerska

— **Uradni list šefa civilne upr.** na Spod. Štajerskem je priobčil 19. t. m. naredbo o zaplembi in prijavi premoženja sovražnikov. Vse premoženje sovražnikov mora biti prijavljeno po stanju z dne 15. junija 1943 v primeru poznejših napadov pa po stanju z dnem napada. Razpolaganje s tem premoženjem ni dovoljeno.

— **Smrtna nesreča.** V četrtek popoldne se je v državni popravljalnici v Mariboru ponesrečil 37 letni pleskar Valentin Šterban iz Nove vasi pri Mariboru.

— **Novi grobovi.** V Mariboru sta umrla posestnik Anton Irgolič, doma iz okolice Gor. Radgone, star 47 let in viničarjev sinček Mihael Markuš. V Spod. Radvanju je umrl upokojeni železniški poduradnik Franc Kürbos, star 77 let. V Grazu je umrl upokojeni strojevodja Karel Radič, star 74 let, doma iz Ptuja.

— **Odlikovanje.** Za hrabrost na vzhodnem bojišču je bil odlikovan kmečki sin **Janez Leh iz Podvincev pri Ptuju, dobrovoljec** pri letalstvu z železnim križcem II. stopnje.

— **Razstava štajerskih narednih noš.** V okviru poletnih mladinskih tekem nemške mladine je priredilo zvezno mladinsko vodstvo v štajerskem Heimatbundu v Nemškem domu v Celju razstavo štajerskih narodnih noš. Vodstvo so prevzele gojenke državne ženske poklicne šole v Grazu.

— **Dve smrtni nesreči.** Oče vodje bloka v Rogatcu Rochus Strein je zadobil v tovarni med delom tako hude opekline, da mu zdravniki niso mogli rešiti življenja. Nesrečnež je v silnih mukah umrl. — Druga smrtna nesreča se je pripetila v Bukovju. Cestni delavec Josip Pust se je peljal z motornim kolesom z dela proti Slovenjgradcu. Ko je prispel do železniškega prelaza, kjer ni zatvornice, je prezrl iz Velenja prihajajočo lokomotivo, ki je zgrabila motocikel in ga vlekla 9 m daleč za seboj. Pust je zadobil tako hude poškodbe, da je kmalu umrl.

— **Požar.** V hiši Jakoba Fischerja v Žalcu je izbruhnil ponoči požar. Gospodar je z domačimi preprečil večjo nesrečo. Med gašenjem ognja je pa zadobil tako hude poškodbe, da so ga morali prepeljati v bolnišnico.

— **Obsojena tatova koles.** Henrik Lorbek in Leopold Jančič iz Maribora sta se morala zagovarjati pred vojaškim sodiščem, ker sta ukradla 12. maja kolo. Lorbek je bil že večkrat predkaznovan in obsojen je bil na šest mesecev ječe. Jančič je bil pa obsojen na šest tednov.

— **S smučko ga je ubil.** Letos 7. februarja sta se mudila pri nekem posestniku v Sulenthalu kmečka sinova Gregor Veberšek iz Liboj pri Celju in Franc Zwikart, kjer sta z drugimi fanti pila mošt. Zwikart ga je imel že precej pod kapo in sprl se je z Veberškom. Začela sta se ruvati. Zwikart je Veberška vrgel na tla in ga z nogami tako obdelal, da je bil ves krvav. Ko se je Veberšek pobral, je odšel Zwikart iz hiše in da počakal v bližini. Veberšek mu je kmalu sledil. Pograbil je na hišo naslonjeno smučko in udaril Zwikarta po glavi, tako da mu je prebil lobanjo, kar je povzročilo smrt. Veberšek se je moral zagovarjati pred dež. sodiščem v Grazu, kjer je bil obsojen na 2 leti težke ječe.

— **Težka nesreča.** Med podiranjem dreves je padlo v gozdu pri Gornjem gradu drevo na 49 letnega nameščenca gozdne uprave Josipa Kerznarja in mu zmečkalo ledvice. Prepeljali so ga v celjsko bolnišnico.

— **Novi grobovi** V Mariboru sta umrla mehanik Karl Saletinger, star 18 let in zasebnica Marija Reich roj. Kodre stara 71 let. V Celju je umrla zasebnica Dora Kunstek roj. Trstenjak, stara 67 let. V Šmarju pri Jelšah je umrla zasebnica Marija Enci roj. Aškerc, stara 69 let.

— **80letnico rojstva** je praznoval oni dan vodja rudnika v Štorah dipl. inž. Anton Hruška. Slavljenec je še čil in krepak in še vedno vodi podjetje, ki je prevzel njegovo vodstvo l. 1913.

Rejci malih živali v Trebnjem

Trebnje, 26. junija.

V nedeljo popoldne bo v osnovni šoli v Trebnjem ustanovni občni zbor društva »Mali gospodar«. Ob tej priliki se bodo sestali v Trebnjem dolenjski rejci malih živali, ki bodo z ustanovitvijo društva »Mali gospodar« skušali pomagati sebi in drugim. Prav za prav bo novoustanovljeno društvo nekakšna samopomoč malega človeka, ki si hoče z dohodki reje malih živali izboljšati položaj. Pripravljalnemu odboru z gg. Kobalom, Vidmarjem in Ostrovršnikom gre za koristno pobudo vse priznanje. Socialnega in vzgojnega pomena rejskega udejstvovanja menda ni potrebno še posebej poudarjati; ugotavljamo pa, da je zamišljena samopomoč, v kateri naj se mali ljudje krepko združijo v slogi in skupnosti za ublažitev gospodarskih razmer v današnjih časih za malega človeka največjega pomena.

Z ustanovitvijo društva »Mali gospodar« v Trebnjem bo v dolenjskem gospodarstvu storjen velik korak naprej, ki bo prišel nedvomno v korist tudi splošnosti. Želimo, da bi dosegli dolenjski rejci malih živali v svojem prizadevanju čim več uspehov!

Staršem v premislek

Ljubljana, 29. junija.

Najdragocenejše, kar ima kateri koli narod, je njegovo morala. V narodovi morali je njegova duševna in življenjska sila. Le nravno zdravi narodi so sposobni, da se uspešno borijo za obstanek in napredek, kar nas uči zgodovina.

Morala se pa mora vkoreniniti v mladini. Brez zdrave mladine ni zdravega, moralnega naroda. Krepostna mladina je jamstvo naše srečne prihodnosti, pokvarjena mladina bi nam pa morala buditi največjo skrb. Primeri so, ki kažejo, da se vsi roditelji ne zavedajo več svoje velike odgovornosti kot vzgojitelji ter da niso znali vcepiti svojim otrokom dovolj čuta za lepo in plemenito, ne samozavesti in značajnosti; niso jim znali pokazati pravih življenjskih vzorov in jim oplemenititi dovolj srca in duha, da bi jih smeli brez skrbi poslati na življenjsko pot.

Živilski trg

Ljubljana, 30. junija.

Danes se ni mnogo poznalo na trgu, da je bil tržni dan; po prazniku je vselej slabši promet na živilskem trgu, danes je pa tudi vplivalo slabo vreme. Prav v času, ko sicer dovažajo živila na trg, je najbolj deževalo. Kljub temu je bil trg sorazmerno s kupčijo še dobro založen. Ob koncu meseca nekatere gospodinje ne zahajajo na trg ali vsaj toliko ne kupujejo.

Včerajšnje lepo vreme je omogočilo, da so ljudje nabrali še precej borovnic. Po tem blagu je bilo davi tudi sorazmerno največ povpraševanja. — Kakor navadno je tudi danes prevladovala domača zelenjava. Salate je še vedno na izbiro. Letos je je mnogo več kakor lani in je doslej ni primanjkovalo že dolge tedne. Vedno več je zelja in ohrovta. Danes ni bilo zelja skoraj nič manj kakor salate. V jutranjih urah je bilo tudi precej cvetače, ki jo navadno precej hitro razprodajo. Zjutraj lahko kupite tudi kumare in buče.

Branjevci so bil danes dobro založeni z lepo uvoženo čebulo. Imeli so tudi precej stročjega fižola, ki je menda zdaj najcenejše blago na trgu, čeprav ni najboljši. V splošnem pa tudi branjevci prodajajo domače pridelke.

Iz pokrajine Trieste

— **Dela slikarja Karla Wostryja v triestinskih muzejih.** Dediči nedavno umrlega triestskega slikarja Karla Wostryja so podarili mestnemu muzeju veliko kolekcijo njegovih slik. Prav tako je pomembnejše delo dobilo mesto Zara v Dalmaziji.

— **Praznik bersaljerjev v Triestu.** V soboto so po vsej Italiji praznovali 107. obletnico ustanovitve prvega bersaljerskega polka. Tudi bersaljerji v Triestu so slovesno obhajali svoj praznik. Po maši na odprtem so bili na pokopališču odkriti spomeniki na grobovih padlih bersaljerjev. Kasneje so bile med skupnim obedom razdeljene zaslužnim bersaljerjem številne nagrade. Zvečer je Dopolavoro priredil za vojake zabavno predstavo.

— **Novi grobovi.** Prejšnji teden je v Triestu umrl odvetnik Oscar Staffieri, predstojnik legalnega urada triestske hranilnice. Pokojni je bil odličen jurist. Zelo je ljubil gore in življenje v naravi. Bil je tudi predsednik pokrajinskega društva za zaščito živali. V nedeljo, 13. t. m., je umrl odv. Parida Pampana, ki je deloval v Triestu od konca prejšnje vojne. Bil je dober odvetnik. Zelo so ga cenili tudi v lovskih krogih.

— **Menjava straže.** Novi Zvezni tajnik v Triestu Mario Macola je prevzel te dni svoje posle od dosedanjega Zveznega tajnika G. Spangara v navzočnosti prefekta, članov Zveznega direktorija, triestinskega fašijskega ravnateljstva ter zastopnikov rodbin padlih ter vojnih ranjencev in pohabljencev.

— **Ljudsko gibanje.** Dne 26. junija je bilo v Triestu deset rojstev, trinajst smrtnih primerov in tri poroke.

Čas kretanja v pokrajini

Ekscelenca Visoki komisar je z odredbo, ki bo objavljena, odredil, da se pričenši z 29. junijem uveljavi na področju pokrajine čas kretanja od 5. do 22. ure. Javni lokali in prostori, kjer se vršijo javne predstave, morajo biti zaprti ob 21.30.

„Prima linea"

Izšla je 34. številka glasila zveze borbenih fašijev za Ljubljansko pokrajino. Uvodnik se bavi z vprašanjem odgovornosti plutokratske demokracije, ki je izzvala sedanjo vojno. Naslednji članek se spominja obletnice premirja s Francijo. Sledi poročilo o prevzemu poslov novega Visokega komisarja in Zveznega tajnika Eksc. Lombrasse. Daljša razprava je posvečena razpustu Kominterne. Ostale strani so odmerjene kulturnim in organizacijskim vprašanjem, vsebujejo pa tudi precej čtiva za vojake. List je kakor vedno opremljen z zanimivimi slikami.

Sprememba železniškega voznega reda

S 1. julijem t. l. se razveljavi na vseh dolenjskih progah dosedanji vozni red in uveljavi novi.

Vozni red vlakov s potniškim prometom na dolenjskih progah bo od 1. julija naslednji:

Ljubljana—Metlika in obratno:

vl. 9215 — odhod Ljubljana ob 7.50, prihod Metlika ob 11.42;

vl. 9217 — odhod Ljubljana ob 14.00, prihod Metlika ob 17.58;

vl. 9214 — odhod Metlika ob 6.05, prihod Ljubljana ob 9.54;

vl. 9220 — odhod Metlika ob 15.00, prihod Ljubljana ob 19.25;

vl. 9215 in 9220 imata zvezo za oziroma iz Karlovca.

Ljubljana—Novo mesto in obratno:

vl. 9219 — odhod Ljubljana ob 18.00, prihod Novo mesto ob 20.30;

vl. 9212 — odhod Novo mesto ob 5.05, prihod Ljubljana ob 7.20;

vl. 9232 — odhod Novo mesto ob 13.37, prihod Ljubljana ob 15.56;

vl. 9232 je mešani vlak.

Ljubljana—Kočevje in obratno:

vl. 9311 — odhod Ljubljana ob 6.12, prihod Kočevje ob 8.50;

vl. 9315 — odhod Ljubljana ob 12.31, prihod Kočevje ob 15.12;

vl. 9319 — odhod Ljubljana ob 18.20, prihod Kočevje ob 20.53;

vl. 9312 — odhod Kočevje ob 6.00, prihod Ljubljana ob 8.28;

vl. 9316 — odhod Kočevje ob 12.47, prihod Ljubljana ob 15.12;

vl. 9318 — odhod Kočevje ob 16.32, prihod Ljubljana ob 19.01 .

Trebnje—Št. Janž in obratno:

vl. 9432 — odhod Trebnje ob 7.00, prihod Št. Janž ob 7.55;

vl. 9434 — odhod Trebnje ob 14.20, prihod Št. Janž ob 15.15;

vl. 9433 — odhod Št. Janž ob 8.39, prihod Trebnje ob 9.35;

vl. 9435 — odhod Št. Janž ob 16.15, prihod Trebnje ob 17.10.

Novo mesto—Straža-Toplice in obratno:

vl. 9513 — odhod Novo mesto ob 6.20, prihod Straža-Toplice ob 6.38;

vl. 9533 — odhod Novo mesto ob 14.10, prihod Straža-Toplice ob 14.28;

vl. 9532 — odhod Straža-Toplice ob 7.00, prihod Novo mesto ob 7.18;

vl. 9534 — odhod Straža-Toplice ob 15.37, prihod Novo mesto ob 15.55.

Na progi Postumia G.—Ljubljana preneha voziti z 2. julijem t. l. brzi vlak 704 in vozi namesto njega brzi vlak 704 b, ki odhaja iz Postumia G. ob 11.55 in prihaja v Ljubljano ob 13.10.

Nakazovanje usnja v juliju

Pokrajinski svet korporacij v Ljubljani bo nakazoval usnje čevljarjem na deželi od 15. julija dalje do konca meseca, čevljarjem v Ljubljani pa od 10. do vštevši 20. julija t. l. Izven stavljenih terminov morejo dobiti usnje oni čevljarji, ki zaposlujejo preko 3 pomočnike. Vsak čevljar mora prinesti s seboj:

a) Izkaz o porabljenem usnju. Na izkazu mora čevljar potrditi, da je porabil vse nakazano usnje. Izkazi morajo biti točno izpolnjeni. Onim, ki bi predložili pomanjkljive ali netočne izkaze, se usnje ne bo nakazalo.

b) Zadnji plačilni nalog zavoda za socialno zavarovanje. Tega dokazila kakšna druga potrdila ne morejo nadomestiti.

c) Čevljarji izven Ljubljane morajo predložiti potrdilo pristojne karabinjerske postaje, da je kraj njihovega obratovališča pod stalno kontrolo italijanske vojske. To potrdilo ne sme biti starejše nego 14 dni.

Nakazano usnje se mora porabiti v prvi vrsti za popravila. Čevljarjem, ki bi popravila zavračali, bi Pokrajinski svet začasno ali trajno ustavil nakazovanje usnja.

Izdaja nakaznic za tekoča goriva in mazila

Urad za civilno motorizacijo Visokega Komisarijata opozarja, da počenši z mesecem julijem t. l. dalje morajo biti prošnje za tekoča goriva in mazila za motorna vozila in v industrijske svrhe predložene temu uradu najkasneje do 5. vsakega meseca. Prošnje, ki bi bile predložene po tem roku, se ne bodo upoštevale.

Iz Hrvatske

— **Razširjenje obstoječih in gradnja novih bolnišnic.** Po novi uredbi z zakonsko močjo o bolnišnicah je zagotovljeno njihovo delo. Obstoječe bolnišnice bodo razširjene, zgrajenih bo pa tudi več novih. Zdravniki, ki je njihovo zdravje v izvrševanju poklica v nevarnosti, bodo dobivali posebne doklade. Rentgenologi in fiziologi bodo pa imeli vsako leto 50 dni dopusta. Za razširjenje obstoječih in gradnjo novih bolnišnic je določen 10-letni načrt. Denarna sredstva se bodo črpala deloma iz državnega proračuna, deloma pa iz posojil, ki jih bodo morale dati ustanove za zdravstveno in socialno zavarovanje. Mesta, ki nimajo bolnišnic, odgovarjajočih številu prebivalcev, bodo morala plačevati posebne doklade za bolnišnice. Na bolniško preskrbovalne pristojbine se bo pobiralo 10% za razširjenje in ureditev bolnišnic.

— **Spričevala k vojakom vpoklicanim dijakom.** »Narodne novine« so objavile uredbo z zakonsko močjo o izdajanju šolskih spričeval dijakom srednjih in strokovnih šol, vpoklicanim k vojakom. Uredba določa, da morajo izdati upravitelji šol spričevala o opravljenem zaključnem izpitu absolventom IV. razreda trgovskih akademij, srednjih tehničnih šol in pomorske trgovske akademije, dalje absolventom III. razreda moških obrtnih šol in drugega razreda dvorazredne trgovske šole, ki jim je bilo v šolskem letu 1941/42 dovoljeno polaganje popravnega zaključnega izpita, pa ga niso polagali, ker so bili vpoklicani k vojakom.

Beležnica

KOLEDAR

Danes: Sreda, 30. junija: Sp. Sv. Pavla.

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Ples na dvoru.
Kino Sloga: Živa slika.
Kino Union: Dvoboj.
Peta sklepna produkcija Glasbene akademije ob 19. v mali filharmonični dvorani.

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; Ramor, Miklošičeva cesta 20; Murmayer, Sv. Petra cesta 78.

Sportni pregled

Športne prireditve na Hrvatskem

Med binkoštnimi prazniki je gostovala v Zagrebu sofijska »Slavija«. Bolgari so bili v obeh tekmah z Gradjanskim poraženi, vendar so zapustili dober vtis. Prvi dan so »purgerji« zmagali 2:1 (1:1), drugi dan pa 1:0 (1:0).

Istočasno je Concordia gostovala v Sofiji. V celoti je igrala tri tekme. Dvakrat je zmagala, enkrat pa je ostala tekma neodločena. Prvič so se Concordiaši pomerili z mošivom ASO 23. Tekma je bila zaradi slabega igrišča izredno naporna. Concordia je zmagala 6:4 (2:2). Drugi tekmi je prisostvovalo nad 10.000 gledalcev. Levski je imel več sreče in se je tekma, kakor smo že kratko poročali, končala 1:1 (1:0). V sredo po binkoštih so Zagrebčani igrali z ligaškim »Benkovskim«. Bili so ves čas v premoči in dosegli visoko zmago 4:0 (2:0).

V binkoštni kolesarski dirki na 36 km s startom in ciljem v Zagrebu je bil vrstni red na cilju naslednji: 1. J. Pokupec (Orao) 1:09:34 (31.035 km na uro), 2. Horvatič, 3. Šolman (oba Gradjanski), 4. Rebrovič, 5. Šagud (Zagreb), 6. Prosenik (Gradjanski) itd. Skupno je startalo 22 dirkačev.

Končni lahkoatletski dvoboj za pokal Haška med Concordio in Haškom se je končal s tesno zmago Concordie 145:143. Hašk ima boljše poedince, Concordia pa boljše povprečje. Med rezultati je omembe vreden predvsem oni na 100 m, kjer je Medved (C.) izenačil hrvatski rekord 11.1. Zaključno stanje: 1. Concordia 4 točke (318:258), 2. Hašk 2 točki (307:264), 3. Zagreb 0 točke (234:337).

V Osijeku je za binkošti nastopil sarajevski Sašk. Prvi dan je zmagal osiješki »Gradjanski« 3:2, drugi dan pa je izgubil 2:4.

Hrvatske igralke namiznega tenisa so vrnile obisk Rumunkam. Nastopile so kot reprezentanca v Bukarešti in izgubile 1:5. Edino točko za Hrvatsko je dosegla Pečnikova proti Mavrocordatovi. Istočasno sta v Bukarešti gostovala na moškem turnirju Žarko Dolinar in Slavko Crnič. Slednji je kmalu izpadel, Dolinar pa je zmagal v finalu nad Rumunom Uršičem 21:17, 21-18.

V nedeljo 20. junija je bilo v Zagrebu odigrano zadnje kolo podzveznega prvenstva. Gradjanski je premagal Hašk 2:0 (2:0), Ličanin Redarstvenega 4:2 (3:1), Železničar Concordio 3:2 (1:0)! in Ferraria Zet 5:0 (3:0). Ker je zveza razveljavila tekmo med Haškom in Železničarjem, ima ta možnost doseči četrto mesto v tabeli in s tem kvalifikacijo za končno državno prvenstvo. Kot najboljša strelca sta se v prvenstvu izkazala Wölfl in Lešnik od Gradjanskega, ki sta oba dosegla po 18 zgoditkov.

Gradjanski je dobil novo vodstvo. Predsednik je Slavko Prevendar, vodja nogometnega odseka pa Braco Babič.

Zagrebške plavalke so postavile na tekmovanju »Zagreba« na Savi tri nove hrvatske ženske plavalne rekorde. Dva rekorda pripadata Korpesovi: na 100 m prsno 1·35 in na 200 m prsno 3:24.6; na 100 m prosto je Šuperinova dosegla 1:22.6.

Hrvatski lahkoatleti so se pripravljali na dva mednarodna nastopa, in sicer proti Slovakom in Rumunom. Dvoboj s Slovaki, ki bi moral biti 26. in 27. junija, je bil odpovedan. V Bukarešti pa bodo nastopili 10. in 11. julija.

OGGI AL CINE
DANES V KINU
UNION

LUX FILM

Una Film presenta
Assia Noris
UN
COLPO DI PISTOLA

Dvoboj

Fosco Giachetti
Teresa Gerio Nerio D'Alessi Renato Cialente Aldo Bufi Landi
REGIA DI RENATO CASTELLANI

Gradnikova „Moderna španska lirika“

»Marskteri romar gre v Rim, v Kompostelje.« Že iz teh Prešernovih besed izluščiš, da so predniki češče »romali« na jug, nego »kompostelali« na zapad. — »V Rim je šla« se sliši za otročnico, ki se je zaradi poroda umaknila iz občestva. To se godi pogosto, dočim je Lepa Vida zgolj enkrat pobegnila na Mavrsko. Pri vsem tem sem mogel v tedniku ŽiS-u 16. XII. 1934 nanizati dokaj zgledov ibersko-slovenskih stikov v preteklosti. Lahko bi jih znatno izpopolnil.

Na razstavi v Barceloni 1929 so se pokazali naši umetniki, tako oba Kralja. S te prireditve so posamezniki križali vso Kastiljo: prof. filozof Bojc, ki se je pozneje izdal v radiu, Niko Kuret, ki je priobčil svoje vtise v dnevniku S. pod jesen. Domovino slavne Carmen je obiskal književnik Javornik, madridski PEN pa Izidor Cankar, a razna božja pota dedek Lavtižar. »Evrafriško« deželo sta nam v listkih slikala pomorec Epih in visokošolec Milčinski ml. Zase hranijo svoje pojme in dojme inž. Skubic in Suša, knjižničar V. Zorman, jezuit Kobj pa še marsikdo. Med temi P. Sušnik, ki se je ogreval za Cervantesovo govorico nič manj nego domala vsi slovenski romanisti: Brežnik (prevajalec španskih novel), Šanda (dramski oblikovalec španskih snovi), Leben (najširše in najgloblje), itd. »Žametno« kastiljščino si je osvajal moj pokojni rojak Zbačnik-Servus, prof. Terseglav ml., O. Župančič (odlični prevodnik španskih iger), slovenitelj Kalan in še toliko drugih. Kako je bil portugalski konzul v Ljubljani naš človek (pokojni Štrucelj), tako je zastopal Primoderiverovo področje naše gore list Hieng.

V falango umskih delavcev, ki seznanjajo te kraje z duhovno vrednoto arabsko-romanske zemlje (Nedeljko, Fleré, Šorli, Jehart, Lampe, Dobida, Moder), je že davno vstopil neutrudni prvak naše besede, dr. Alojz Gradnik, krvni sorodnik argentinskemu, torej španskemu pesniku: sin izseljencev, Eduardo A. Dughera v Rosariu, ki v svojih pismih imenuje Gradnika »primo« (bratranec), je v nekem smislu tekmec ljubljanskemu rojaku F. Ebru, vrtnarju in častilcu muz v Salti pod Kordiljerami. V morebitni drugi nakladi **Španske lirike** naj vplete nekaj vzorcev iz Dugherovih snopcev, kakor je storil v **Italijanski liriki** za imenjaka Gradeniga.

Okusna izdaja Bibliofilske založbe (Umetnost), opremljena s 15 Maleševimi sugestivnimi ilustracijami (glej zlasti roke s. 38 in smrt s. 103) zasluži častno mesto sleherne knjižnice. Predočuje pa 10 moških in 1 ženo: Unamuno, Machado (mačádo), Jiménez (himénes), Salinas, Diego, García Lorca, Cernuda (sernúda), Jorge Guillén (horhe giljén), Villalón (viljalón), Villanova, Josefina de la Torre — po naše Gradníkova. Izrazite osebnosti, ki vam jih približa Borkov strokovnjaški **Uvod.** Ob tej razpravi se zaveš, kako visoko se je dvignila razina slovenskih novin, katerih poročevalci morejo — kakor Božidar Borko — neposredno zajemati iz 8 do 12 prosvet obenem.

Kólo nam otvarja svetovnoznani modrijan Miguel de Unamuno (1864—1937), Bask po poreklu kakor dolga vrsta znamenitih Kastiljcev s sv. Frančiškom Haverom, apostolom Indije in Nipona, vendar goreč domorodec. Preberimo drobec iz verzov o življenju:

Dež, ki jezero namaka.
Veter vrh planine.
Senca v globeli.
Solze so dež neba
in veter brez slovesa je ihtenje,
bridkost je senca, ki uteh ne da,
in dež in veter in senca so življenje.

Največ prostora je dobil Antonio Machado (1875—1939), vseučiliški profesor frankoščine. Takoj uvodni stihi razodevajo mrkega barda:

Dvanajsta odbila je ura... Biló
udarcev dvanajst je z lopato v zemljó.

Rodna pokrajina se neredko zrcali v njegovem delu:

Jagnedi bele ceste, jagnedi ob reki,
pena planine,
pred daljno sinjino,
luč dneva, vedrega dneva!
O, španska ti zemlja prelepa!

Še odlomek **Izpovedi vere:**

Jaz te ustvaril bom, moj Bog,
kot si me ti ustvaril,
in da ti dušo dam, ki si mi dal jo,
te v sebi bom ustvaril. Milosrčja
naj reka čista, ki na veke teče,
še v moje srce teče. Bog, osuši
studenec motni vere brez ljubezni!

Prav malo manj od Machada je zastopan panteist Juan Ramón Jiménez. Prečitajte si njegov

APRIL

Ščinkavec na topolu.
— In kaj potem?
Topol na sinjem nebu.
— In kaj potem?
Sinje nebo v vodi.
— In kaj potem?
Voda na mladem listu.
— In kaj potem?
Mladi list na roži.
— In kaj potem?
Roža na mojem srcu.
— In kaj potem?
Moje srce na tvojem srcu.

Mar ne veje iz tega dvogovora narodni duh kot iz Župančičevega **Medveda z medom?** Moža, ki se je bavil tudi s čopičem, ceni naš slikar Mušič, veščak za španske reči. Opazil je, kako je Gradnik zadel ritem na pr. v Oberonu:

No te he tenido más en mí
que el río tiene al árbol de la orilla;
yo, pasando, me estaba siempre en tu alma;
tú, estando en mi alma siempre, nunca te
venías...
Bastaba un cielo ciego, un pobre viento,
para que desaparecieras de mi vida.

O, samo toliko sem te obdržal v sebi,
kot reke val drži vejevje vrbe v bregu;
mimogredoč sem dan in noč bil v tvoji duši
in tudi ti si v moji duši bila vedno,
a vendar nisi nikdar moja bila; slepo
nebo zadostovalo je in reven veter,
da si izginila iz mojega življenja.

Poleg ritma je pogodil tudi »španski stik« ali asonanco: ujema se poudarjeni samoglasnik, v izvirniku i, v prelogi e. Tako sozvočje srečujemo že v najstarših romancah kakor pri najsodobnejših modernistih. Asonanca obsega včasi več sto besed! Glede priljubljenosti obeh načinov sem primerjal cvetnik, držeč od slovstvenih početkov do 19. stoletja: Mesa y López, Antología de los mejores Poetas Castellanos, Londres, 1912. Tu našteješ 65 rimanih in 41 asoniranih primerkov. Tuji prelagatelji asonanc običajno ne upoštevajo: premalo jih čutijo. Nam je moral na pr. šele Korš urediti **Turjaško Rozamundo** v tem oziru. V pričujoči zbirki tudi niso vse prišle do veljave.

Slikarstvo in glasba sta vplivala na ustvarjanje prof. G. Diega, ki nastopa le z enim primerom kakor surrealist F. Villalón, G. Guillén in Luis Cernuda. — Med najmlajšimi prvači Federico García Lorca. Ko so si na polotoku levičarji prilastili vlado, je preroško zaslutil: »Razdejanje, kri prihaja na Španijo.« In res, že po prvih mesecih državljanske vojne ga je vihar odnesel, še ne 30 letnega! Nekaj let prej sem se bil že lotil prevajati neke Lorcove ciganske motive, objavljene v portenjskem (= buenosairskem) dnevniku **La Nación.** Iz Gradnika si prečitajmo tale zgled:

LOVEC

Smrečje visoko!
Štiri golobice po zraku lete!

Štiri golobice
lete in se vrnejo.
Nosijo rane
njih štiri sence.

Smrečje nizko!
Štiri golobice na zemlji leže!

Ko so izšle Lorcove **Poesie** v italijanščini (Carlo Bo, Modena 1940), je 3. XI. poročal Meridiano di Roma m. dr.: »Španski poet se je naveličal resničnosti. V odmišljanju svojega duha zagrabi neverjetnost ko lačen deček obložen kruhek.« Da spoznate njegov način, se zatopite v značilno »Vitezovo pesem«.

Josefina de la Torre — s Kanarskih otokov kakor premalo znani romanopisec Benito Pérez Galdós — sodi nič manj ko Gómez de la Serna med »ultraiste«, pokret podoben italijanskemu futurizmu ali nemškemu ekspresionizmu. Največja grška pesnikinja, Sapfo, je mnogo stoletij pred Kristom tožila: Egó de múna kathévdo (jaz pa sama spim), prav tako na glas kriči sodobna Španjolka:

Nočem mrtvih verig,
negibnosti, ki je kriva.
Prosta, prosta, oproščena!
Svoja, edino svoja!

Čisto mladih, ki so jim vzorniki simbolist Mallarmé, predhodnik nadrealizma Rimbaud, knjižni kubist Apollinaire (= Kostrowisky), v tem zborniku ne najdete. Vendar že ta enajsterica utegne plodno in izpodbudno vplivati na naš naraščaj, si obeta uvodničar.

Ob zaključku bežnega poročila prosim stavca, naj mi ne izpušča španskih naglasov. Obvezni so kakor v grščini, nič manj ko strešice na čšž. Mi hitro zamerimo, videč v tujem besedilu: Jurcic, Sustersic, Ata Zuzamaza. Nešpanci grešé v tem pogledu na debelo, zagrebški leksikon Minerva na pr. je zatajil vsaj štiri petine diakritičnih znamenj, nekatere tudi pričujoči cvetober. **Dr. A. Debeljak.**

DNEVNE VESTI

— **Otvoritev umetnostne razstave treh Venezij.** Iz Benetk poročajo: Dne 27. junija je bila otvorjena v Benetkah IV. umetnostna razstava treh Venezij. Na pomembni razstavi je zbralo nad 300 likovni humetnikov okoli 800 umetnin. Otvoritveni svečanosti so prisostvovali grof Volpi di Misurata, predsednik Biennale, prefekt, nac. svetnik Maraini ter predstavniki oblastev in umetnostnega življenja s področja treh Venezij. Iz Triesta se je udeležilo otvoritve nad 30 umetnikov razstavljalcev. Zbrani odličniki so si ogledovali razstavljene umetnine nad uro in pol ter so se o njihovi kvaliteti zelo pohvalno izražali.

— **Italijanski novinarji na Slovaškem.** V slovaško prestolnico je prispelo na povabilo slovaške vlade zastopstvo italijanskih novinarjev z nac. svetnikom Guglielmottijem na čelu. V Bratislavi so jih sprejel zastopniki slovaškega propagandnega urada in drugi predstavniki. Polnoštevilno so bili zbrani zastopniki posameznih slovaških listov.

— **Doživel je častitljivo starost 101 leta.** Kakor poročajo iz Forlija, je umrl v naselbini Pieveacquedotto posestnik Alojzij Giottoli. Pokojnik je bil rojen dne 8. aprila 1848 v Forliju. Vse svoje življenje je delal. V zadnjih letih sta mu sicer pričela pešati sluh, pa tudi vid, vendar pa je do zadnjega ohranil svojo duševno bistrino in umsko prožnost, delovno vztrajnost in telesno trdoživost. Zelo rad je pripovedoval o dogodkih, ki so segali v njegova mlada leta.

— **Prihod nemškega poslanika pri Vatikanu.** V četrtek je prispel v Rim novi nemški poslanik pri Vatikanu baron Weizsaecker. Sprejeli so ga uradniki nemškega poslaništva in zastopnik vatikanskega državnega tajništva.

— **Italijanske šole v tujini.** Konec junija lani je delovala v tujini pod nadzorstvom Glavnega ravnateljstva za Italijane v tujini 95 osnovnih šol s 697 razredi in nad 25.000 učenci. Na novo je bilo otvorjenih 11 osnovnih šol s 112 razredi in nad 3000 učenci. V srednjih šolah je lani poraslo število dijakov na 4685. Delovati so začele lani trgovska šola in gimnazija v Zagrebu, gimnazija v Dubrovniku in gimnazija v Barceloni. Italijanski kulturni zavodi so priredili 879 tečajev, ki jih je obiskovalo 26.464 oseb. Na inozemskih univerzah je predavalo na lektoratih za italijanščino 211 docentov. Tujim dijakom je bilo odobrenih nad 380 rednih študijskih podpor.

— **Apneno mleko je v boju proti peronospori učinkovitejše kakor preparati brez bakra.** V okolici Bologne so preizkusili 47 raznih mešanic preparatov proti peronospori. Poskuse so izvršili v razmerah, ki so bile za razvoj peronospore zelo ugodne, tako da je bila možna točna ugotovitev učinkovitosti posameznih preparatov. Pokazalo se je ponovno, da je baker v boju proti peronospori nenadomestljiv. Preparati, sestavljeni brez bakra so se izkazali za skoro popolnoma neučinkovite. Boljše se je obneslo apneno mleko, ki so mu primešali nekaj bakrenega sulfata, pa tudi brez bakrene primesi. Učinkovitost apnenega mleka je bila tem večja, čim več je bilo v njem bakra (od 1 do 8%).

— **Delo državnega filmskega podjetja Luce.** Italijanski filmski zavod Luce je najmodernejše opremljen za snimanje filmov, zvočnih in nemih. Lani je izdelal 100 tednikov s posnetki aktualnih dogodkov v dolžini 220.000 m. Predlanskim je dolžina znašala 144.000 m. V tujino je bilo prodanih 2286 kopij v skupni dolžini 779.016 m. Podjetje je lani doseglo 7,695.675 lir dobička. Njegovo premoženje je vredno okoli 50 milijonov lir.

— **Zadružno gibanje v Italiji.** V zadnjih letih se je v Italiji zelo povečalo število konzumnih zadrug, ki so se že v prejšnji svetovni vojni obnesle in zelo olajšale aprovizacijo in razdeljevanje pridelkov potrošnikom. Konec lanskega leta je bilo v Italiji 11.474 zadrug, 2.807 več kakor pred enim letom. Med njimi je bilo 2876 kmetijskih, 2.864 proizvajalnih, 1.455 gradbenih in 1452 kreditnih zadrug.

— **Pes rešil poplapljajočo se starko.** V kraju Carpane pri Loreggioli je prala 60-letna gospodinja Antonija Caron ob potoku Musone, ki je zaradi nalivov v zadnjem času občutno narastel. Pri pranju ji je padel komad perila v potok, ki ga je odplavila močnejša potočna struja proti drugemu bregu. Caronova si je pomagala na ta način, da je segla po drogu in se nagnila čez nabrežje, da bi z drogom dosegla odplavljeno perilo in ga spravila k sebi. Pri tem pa se je preveč nagnila. Revica je padla v potok in se je zaman upirala močni struji, ki jo je potegnila proti sredini. Ker ni znala plavati, je pričela klicati na pomoč. Ob nabrežju je bil domači pes volčjak, ki se je pognal v vodo in pričel tako vztrajno lajati, da je privabil Caroninega sina. Takoj je zaplaval proti potapljajoči se materi, ki jo je že zagrinjala voda in ki jo je potegnil na kopno. Nedvomno pa bi bila utonila, ko bi ne bil pes volčjak s svojim lajanjem priklical pomoči.

— **400.000 lir vredno ogrlica je izginila.** Lastnik mehanične delavnice v drevoredu Sabotino v Milanu Luigi Vigano je po končanem delu zaprl svojo obratovalnico in se je podal v bližnji lokal. Ko je odhajal, je pustil na mizi listnico, v kateri je bila zlata ogrlica s prstanom iz platine z velikim draguljem, vredna okoli 400.000 lir. Ko se je vrnil v delavnico, ker se je spomnil na listnico, pa je s presenečenjem opazil, da je ogrlica s prstanom vred izginila. Kvestua razčiščuje zadevo.

— **Novi oratorij mons. L. Perosija.** Agencija »La Corrispondenza« poroča, da je sloveči glasbenik mons. Perosi, italijanski akademik, dokončal svoj novi oratorij pod naslovom »Il Nazareno«. V tej svoji najnovejši oratorijski skladbi je povezal glasbene prvine, ki so v skladu z liturgičnimi obredi na Veliki četrtek, petek in soboto.

— **Orjaška keča zajeta.** Iz Ferrare poročajo: V kraju Salvatonica di Bodeno je prevoz preko reke Po, ki služi prometu čez reko. Brod oskrbuje že več let brodar Ivan Casini, ki je te dni ob prevozu opazil, da se približuje čolnu orjaška riba. V naslednjem trnutku se je čoln že močno zazibal. Riba se je zagnala vanj, brodarju pa se je ob pomoči nekaterih ribičev posrečilo, da so orjaško kečo zajeli in potegnili na kopno. Tehtala je 180 kg.

— **Posmrtno odlikovanje.** Kapitanu pilotu Mariju d'Agostiniju iz Nogara pri Udinu je bila podeljena zlata svetinja. V utemeljitvi posmrtnega odlikovanja se navaja, da je pokojnik hrabro vdržal proti sovražni letalski premoči na cirenajškem nebu, dokler ga ni doletela junaška smrt.

— **Poročna vojnega slepca.** V kraju San Trovaso pri Verbaniji sta se poročila vojni ranjenec Giulano Molinari in gdč. Ebe Zeni. Poročnemu obredu so prisostvovali Zvezni podtajnik, ki je sporočil novoporočencema pozdrav stranke in novarskega Zveznega tajnika, podpredsednik pokrajinske sekcije vojnih ranjencev, ki jima je izrazil voščila Karla Delcroixa ter vseh italijanskih vojnih ranjencev, in drugi predstavniki s polkovnikom Odassom, ki je bil poveljnik mladega ženina na grško-albanskem bojišču.

— **Ovca ubila petletno deklico.** Kakor poročajo iz Forlija se je petletna Ivanka Gasperini iz frakcije Montenove di Montiano igrala z drugimi otroci, ko se je nenadoma zagnala vanjo domača ovca s takšno silo, da je nesrečno deklico obležalo s smrtnimi poškodbami. Kmalu zatem je umrla v bližnji bolnišnici.

— **Italijanski umetnostni kritik predava v Zagrebu.** V dvorani »Evrope« je predaval odlični italijanski umetnostni kritik prof. Luigi Scarpa na pobudo italijanskega kulturnega zavoda o Giottovih freskah v asiški baziliki. Svoja izvajanja je ponazoril z lepimi projekcijskimi posnetki.

— **Nad 500 milijonov lir vredni pridelki vojnih vrtov.** Iz Rima poročajo, da obsegajo letos vojni vrtovi površino 50 milijonov kvadratnih metrov. Letna proizvodnja presega vrednost 500 milijonov lir. Vseh kuncerejskih vzrejišč je 42.000 kunikov na 40.750. Oboje v okviru pobude O. N. D. Letna vzreja kuncev odgovarja tretjini celotne italijanske vzreje.

— **Nesreče.** V ljubljansko bolnišnico so se zatekli zdravit naslednji ponesrečenci: Marijan Zorman, petletni sin uradnika iz Ljubljane, je pri igri padel ter si zlomil levo nogo. — Cveta Šeme, 5-letna hči posestnika iz Žalne si je pri padcu zlomila levo nogo. — Petru Volkinu, 49-letnemu delavcu iz Ljubljane, je padel tram na levo nogo in mu jo zlomil. — Andrej Novak, 52-letni zasebnik iz Ljubljane, si je pri padcu z voza zlomil desno nogo. — Tože Globokar, 20-letni sin posestnice iz Zagradca, se je pri padcu s črešnje pobil na glavi. — Fr. Mavec, 65-letni upokojeni železničar iz Ljubljane, si je pri padcu s stola zlomil levo nogo. — Terezija Papež, 56-letna posestnica iz Zagradca, je padla s črešnje in si zlomila levico.

SLUTNJA

— Kadar preidem k nevesti, me boža policih. Kaj je to mogoče vaja za poznejše klofute?

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

KINO SLOGA

Fosco Giachetti in Laura Solari v njunem najnovejšem filmu pretresljive vsebine

Živa slika

Film je bil sneman tudi v Triestu
Drugi soigralci: Camilo Pilotto, Lauro Gazzolo
Poleg še dokumentarij: STRAŽA NA NEBU
Radi velike dolžine filma predstave ob 14., 16.15 in 18.30

KINO MATICA

Priljubljena Marinka Röck v duhoviti komediji iz avstrijskega dvora. Petje, ples, sijajna glasba

Ples na dvoru

Soigralci: Wolf Albach Retti, Lucie Englisch
Predstave ob: 15., 17. in 19.15 uri

KINO UNION

Z ozirom na veliko zanimanje, ki ga je vzbudil pri prvem predvajanju, ponovno prikazujemo film po Puškinovem romanu

Dvoboj

V glavnih vlogah: Assia Noris, Fosco Giachetti
Predstave: ob 15.30, 17.30 in 19.30

IZ LJUBLJANE

—lj **Zadnja pot Otmarja Friča.** Včeraj smo se poslovili od Otmarja Friča; pogreb je pokazal, da je imel Frič mnogo prijateljev — ne le med poklicnimi tovariši in sportniki, temveč tudi med meščani. Mnogi so ga vzljubili zaradi njegovega vedrega značaja, številne znance si je pa pridobil tudi v dolgih letih novinarskega dela in vsi so ga spoštovali. Pogreba so se udeležili številni ljubljanski novinarji na čelu z zastopniki Novinarskega društva. Z Žal se je razvil zelo lep žalni sprevod. Preden je pokojnik nastopil svojo zadnjo pot z Žal, so pevci pomnoženega Trnovskega kvinteta zapeli pred molilnico žalostinko »Človek, glej«. Zbor je tudi zapel v pokopališki cerkvi »Usliši nas« in končno še ob grobu na novem delu pokopališča »Vigred se povrne«. Slovo pri grobu je bilo tiho; dolgo je pa padalo cvetje in prst na krsto.

—lj **Lepo vreme na praznik, danes pa...** Včeraj smo se po dolgem času veselili lepega vremena; zdaj so redki dnevi, da bi sonce sijalo ves dan. Motili so se pa tisti, ki so včeraj mislili, da je zdaj konec deževja. Bilo je soparno in nebo je bilo tu in tam zamreženo s tankimi, visokimi oblaki, ciri, ki napovedujejo poslabšanje. Tudi zračni tlak je včeraj popoldne popuščal. Kopalci so izkoristili lepo vreme in kopališča so bila zelo dobro zasedena. Ponoči se je zopet pooblačilo in davi je začelo pošteno liti. Najbolj je deževalo ob 6. — Maksimalna temperatura je včeraj dosegla 24.6°. Zdelo se je, da je bilo topleje, ker je bilo popoldne soparno. Minimalna temperatura je znašala davi 12.1°. Zračni tlak je ponoči zopet naraščal, zato upamo, da se bo sonce kmalu pokazalo.

—lj **Nova hiša ob Celovški cesti.** Na levi strani dolge Celovške ceste, v Šiški, zidajo novo tronadstropno stanovanjsko hišo. Nova stavba je že v surovem stanju pod streho, in stoji v ravni črti tesno ob obstoječih tronadstropnicah. Delo lepo napredujejo in bo nova hiša v kratkem dograjena.

—lj **Popravljeno cestišče.** Cestišče Igriške ulice na odseku med Gregorčičevo in Erjavčevo cesto je bilo prejšnja leta lepo urejeno in katranizirano. Na tem delu ulice sta na obeh straneh tudi asfaltirana hodnika, obrobljena s kamnitimi robniki in speljana je tudi kanalizacija. Pred kratkim so cestišče, ki se je časoma občutno obrabilo — naredile so se mnoge kotanje, popravili. Kotanje so zalili z zmesjo asfalta in gramoza. Sedaj je cestišče spet gladko. Ostali del Igriške ulice še ni urejen in ima samo desni pločnik ter ozko cestišče, ker je še nekaj starih stavb, ki bodo nekoč odstranjenec.

—lj **Ravnateljstvo I. moške real. gimnazije v Ljubljani** javlja, da se s 1. julijem preseli v lastno šolsko poslopje v Vegovi ulici 4. Od tega dne se bodo vsi izpiti in vse šolsko delo opravljali tam. Vsi razglasi ravnateljstva bodo nabiti na glavni deski v avli ali pa pred ravnateljevo pisarno.

—lj **Sprejem v 1. razred drž. vadnice.** Ravnateljstvo drž. učiteljišča v Ljubljani poroča staršem, ki so priglasili svoje otroke za sprejem v 1. razred tukajšnje deške in dekliške vadnice, da bo zdravniški pregled v Higienskem zavodu (prej Šolska poliklinika), Aškerčeva cesta, v mesecu juliju, in sicer za dečke 5. julija in za deklice 6. julija, obakrat od 8. ure dalje. Starši, ki želijo svoje otroke še prijaviti za sprejem v 1. razred tukajšnje vadnice, naj to store 2. julija dopoldne v pisarni učiteljišča. Ravnateljstvo pripominja, da je dečkov že dovolj prijavljenih, pač pa je prostih še nekaj mest za deklice.

—lj **Najnovejša dela,** ki jih je mladi slikar Miloš Šušteršič postavil na ogled v izložbo Kosovega salona v prehodu nebotičnika, so bila zelo ugodno ocenjena. Uspeli motivi iz Velikih Lašč in drugih krajev Dolenjske so vzbudili splošno pozornost. Občinstvo opozarjamo, da bodo najnovejša Šušteršičeva olja razstavljena le kratko dobo.

—lj **Požar v Gradišču.** V nekem stanovanju v Gradišču št. 11 v prvem nadstropju je včeraj okoli 10. dopoldne izbruhnil požar. Na pomoč so poklicali poklicne gasilce, ki jim pa ognja ni bilo treba gasiti, ker so ga bili pogasili že prej domači sami.

—lj **Obvezno cepljenje proti tifusu** je v Ljubljani končano in se sedaj nadaljuje oddaja zaščitnih tablet proti tifusu vsem drugim, ki se še žele cepiti proti tifusu. Kakor smo že objavili, deli mestni fizikat te tablete brezplačno od ponedeljka 28. t. m. do ponedeljka 12. julija vsak dan od 8. do 9. ure v mestni ambulanci v pritličju Mahrove hiše na Krekovem trgu št. 10. V časnikih je mestni fizikat že večkrat priporočal in poudarjal veliko važnost tega cepljenja ter zato tudi upravičeno upa, da bo ljubljansko prebivalstvo v velikem številu prišlo po zaščitne tablete zoper tifus in s s tem zavarovalo svoje zdravje pred to nevarno boleznijo.

—lj **Žegoza—Mali gospodar** obveščata svoje člane, da bo organizacija razdelila ta teden v sredo, četrtek in petek dopoldne in popoldne samo nakazila za junijski obrok krmil. Vrstni red je: sreda, 30. junija, dopoldne črke A, B, C, Č, D, popoldne E, F, G, H, I, J, četrtek, 1. julija, dopoldne črke K, L, M, N, popoldne O, P, R; petek, 2. julija, dopoldne črke S, Š, T, U, popoldne V, Z, Ž. Kdor zamudi, mu zapade junijski obrok krmil. Blago samo se bo delilo šele s 5. julijem po že določenem redu, ki je objavljen v oknu društvenega lokala. Zaradi izrednega izdajanja nakazil odpade ta petek sprejem volne in kož ter vsa ostala prodaja.

—lj **Peta sklepna produkcija Glasbene akademije** ima na sporedu recitacije gojencev oddelka za igralsko umetnost. Spored obsega pesmi našega pesnika Prešerna in odlomke iz klasičnih dram. Nastop bo v sredo, 30. junija, v mali filharmonični dvorani. Sporedi bodo naprodaj v knjigarni Glasbene Matice po 3 in 1 liro.

—lj **Na šoli Glasbene Matice** se bo začel počitniški tečaj v četrtek, 1. julija. Poučevali se bodo: klavir, violina in razni orkestralni instrumenti. Tečaj bo trajal ves julij in avgust. Sprejemajo se dosedanji gojenci šole Glasbene Matice, pa tudi novi, ki se obvežejo, da bodo obiskovali pouk tudi v šolskem letu 1943-44, ki bo začel 1. septembra. Vsi gojenci naj se zbero v četrtek, 1. julija, ob 10.30 v Hubadovi pevski dvorani, da zvedo natančen urnik. Prijave sprejema in daje podrobna pojasnila pisarna Glasbene Matice.

GLEDALIŠČE

DRAMA

Sreda, 30. junija, ob 18.30: **Stari in mladi.** Red Sreda
Četrtek, 1. julija, ob 18.30: **Skupno življenje.** Red A.

OPERA

Sreda, 30. junija: Zaprto.
Četrtek, 1. julija, ob 18: **Tiha voda.** Opereta. Red Četrtek.

Radio Ljubljana

SREDA, 30. JUNIJA 1943-XXI

12.30: Poročila v slovenščini. 12.45: Lahka glasba. 13.00: Napoved časa; poročila v italijanščini. 13.10: Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. 13.12: Orkester vodi dirigent Petralia. 14.00: Poročila v italijanščini. 14.10: Mali orkester vodi dirigent Stane Lesjak. 15.00: Poročila v slovenščini. 17.00: Napoved časa; poročila v italijanščini. 17.15: Koncert klasičnega tria. 17.35: Koncert pianista Richarda. 19.00: »Govorimo italijansko«; poučuje prof. dr. Stanko Leben. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Politični komentar v slovenščini. 20.00: Napoved časa; poročila v italijanščini. 20.20: Pisana glasba. 20.50: Koncert ljubljanskega godalnega kvarteta (L. Pfeifer — 1. violina, A. Dermelj — 2. violina, V. Šušteršič — viola, A. Šedlbauer — čelo). 21.30: Predavanje v slovenščini. 21.45: Operna glasba na ploščah. 22.15: Orkester Cetra vodi dirigent Barzizza. 22.45: Poročila v italijanščini.

ČETRTEK, 1. JULIJA 1943/XXI.

7.30: Operetna glasba. 8.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. 12.45: Napevi. 12.30: Poročila v slovenščini. 12.45: Napevi in romance. 13.00: Napoved časa. — Poročilo v italijanščini. 13.10: Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. 13.25: Prenos za Nemčijo — italijanska glasba. — Klasični orkester vodi dirigent Manno. 14.00: Poročila v italijanščini. 14.10: Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec. — Pisana glasba. 15.00: Poročila v slovenščini. 17.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. 17.15: Orkester vodi dirigent Angelini. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Politični komentar v slovenščini. 20.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. 20.20: Pripombe k dogodkom. 20.40: Orkester »Armonia« vodi dirigent Segurini. 21.15: Lahko glasbo vodi dirigent Petralia. 21.50: Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec. — Operna glasba. 22.20: Koncert sopranistke Ksenije Vidali. 22.45: Poročila v italijanščini.

Maksimalni cenik

Maksimalni cenik štev. 9, ki velja po naredbi Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino od 10. aprila t. l. naprej, določa za mestno občino ljubljansko naslednje cene na drobno (z vštето trošarino):

1. **Kruh** iz enotne moke v kosih do 400 g 2.30 lire, v kosih od 400 do 1.000 g 2.20 2.30 lire, v kosih od 400 do 1.000 g 2.20 lire; **testenine** iz enotne moke 3.90 lire za kg; enotna **pšenična moka** 2.70 lire; enotna **koruzna moka** 2.20 lire; **riž** navadni 2.70 lire; **fižol** 6 lir za kg.

2. **Jedilno olje** (olivno) 14.70 lire za liter; **surovo maslo** 28.40 lire za kg; **slanina** soljena 19 lir za kg; **mast** 17 lir za kg.

3. **Kis,** 4% vinski 6.35 lire za liter.

4. **Mleko** 2.50 lire za liter; kondenzirano mleko v dozah po 880 g 15.90 lire za dozo, v dozah po 385 g 7.55 lire za dozo.

5. **Sladkor:** sladkorna sipa 8.25 lire za kg, v kockah 8.35 lire.

6. **Mehka drva,** razžagana, franko skladišče trgovca v Ljubljani 33.60 lire za stot; mehki roblanci (žamanje), približno 1 m dolgi, franko mestno skladišče 40 lir za stot; **trda razžagana drva** 40 lir za stot; **enotno milo,** ki vsebuje 23—27% kisline, 4.10 lire za kg.

PREMIŠLJEVANJE

— Zadnji čas imam nenavadno srečo. Kuharica je v zdržala pri meni pol leta, moj drugi mož pa eno leto.

PREMOG DRVA
I. Pogačnik
LJUBLJANA
Bohoričeva ulica 5
Telefon 20-59

ALI RES SE NE VESTE,
da vam oglas v »Slovenskem Narodu« odvzame vse Vaše skrbi? Če iščete službo ali stanovanje, če želite karkoli kupiti, se obrnite na oglasni oddelek »Slovenskega Naroda«, ki Vam bo s cenenim oglasom izpolnil željo.

Razlaga zanimivih običajev o kresu

Iz razprave Fr. Kotnika „Blagoslov zelišč in čar kresnic" v „Etnologu"

Ljubljana, 30. junija.

V enem prejšnjih člankov smo omenili nekaj kresnih običajev. Opozorili smo na tehtno razpravo v XV. knjigi »Etnologa«, Blagoslov zelišč in čar kresnic« (Fr. Kotnik). To poročilo je treba še izpopolniti z razlago pisca nekaterih kresnih običajev. Pisec pravi, da se je »o naših običajih s kresnicami ohranilo toliko raznovrstnega ‚narodnega blaga', da je treba vsaj glavne stvari spraviti v kategorije«. Toda potrebno bi bilo raziskati vsak običaj posebej, da bi se lahko dokopali do zadovoljivih zaključkov. To delo še čaka raziskovalce.

Skakanje čez kres

Povsod, kjer kurijo pri nas kresove, je navada, da skačejo čez ogenj. Temu zdaj več skoraj nihče ne pripisuje kakšnega posebnega pomena, kaj šele, da bi kdo pomislil, da se v tem skriva ostanek čaranja v davnini. Piscu omenjene razprave se zdi zelo star običaj, ki se je ohranil v Prekmurju; na kres mečejo šopke iz vratiča habata in kresnic, pa skačejo čez ogenj ter se tolčejo, da bi bili urnejši. Posebno značilen je pa običaj, da ženske segrevajo vence ali šopke kresnih rastlin ter sedajo na nje — da bi laže rodile. To je ostanek davnega čaranja. Razen tega ženske tudi skačejo opasane s konopljinim pasom čez kres. Če se kateri odveže pas, pomeni to, da bo rodila nezakonsko dete. V Radislavcih pa skačejo dekleta čez kres z vršičem; katero dekle dobro skoči, se bo omožilo še pred letom, tisto pa, ki ne more, bo rodilo nezakonskega otroka. Pasu so že v davnini pripisovali poseben pomen. Veljal je za prispodobo ženske nedolžnosti in odvezoval ga je nevesti šele ženin, njen mož. Zato tudi ni brez pomena, da nosi nevesta na naših ženitovanjih pas. Če se dekletu, ko skoči čez kres, razveže pas, pomeni, da bo rodila nezakonskega otroka — pas se ji je odvezal prezgodaj

Zaščita živine pred čarovnicami

Raziskovalec razlaga drug običaj, ki se je precej dobro ohranil v stari obliki, namreč, da v Prevorju, kraju, ki je odmaknjen od prometa, na kresni večer priženejo živino pred mrakom s paše in jo zaščitijo s tem, da živalim okrase glave z gozdno kresnico (aruncus silvester). To rastlino imenujejo tam coprnica. Prav tako zavarujejo s to rastlino hlev. Pisec pravi, da so v starem Rimu obhajali 21. aprila Palilije — Parilije. Parilia izvirajo iz glagola pario, »quod pro partu pecoris sacra fiebant«; stari rimski praznik delno spominja na naše običaje in kresove o veliki noči in kresu. Razlikovati je treba dvojno praznovanje: javno, ki ga je prirejala država ali občina, in zasebno, ki so ga prirejala posamezna gospodarstva na deželi. Ovidij je opisal ta praznik v Fastih. Pri opisu praznovanja na kmetih pravi, da so ovčji hlev okrasili z zelenimi vejami. Razen tega so obesili še velik venec na vrata. Ko se je zmračilo, so zakurili ogenj iz slame in skozi so gonili ovce in pri tem so kadili z žveplom. Prej so pometli tla z lovorjem in jih poškropili z vodo. Na prenosljivem oltarju ali na ognjišču so sežgali lovorjeve, oljčne, smrečne in druge vejice. Hkrati je nastir daroval boginji paše Pales v košarici kolačke iz prosene moke in mleka ter je v trikrat ponovljeni molitvi prosil boginjo, naj odvrne od ovčjih staj vse sile, ki povzročajo bolezen, naj da obilno pašo, živalim polna vimena in obilen zarod. Po molitvi si je umil roke z večerno roso. Končno so se zbrani pastirji napili mleka in mošta, ljudje so pa začeli skakati čez ogenj, zažgano slamo in seno. Ogenj so zakurili s pomočjo dveh kamnov, ki so jih kresali. — Na rimske običaje spominjajo še drugi naši kresni običaji. Tako so Rimljani sežigali, kakor rečeno, različne vejice, v Prekmurju pa mečejo šopke iz habata, vratiča in kresnic v kres, a na Štajerskem mečejo žene omej v ogenj. Tudi pri nas so ljudje nekdaj gonili živino, in sicer govedo, čez kres kakor Rimljani ovce.

Očiščevanje v ognju

V tem, da so ljudje skakali čez kres in gonili čezenj živino, se skriva prastaro očiščevanje v ognju. Z ognjem so se očiščevali že v stari Indiji mnogo prej kakor v starem Rimu. Živino so očiščevali v ognju zlasti, ko je izbruhnila živinska kuga. Tudi pri nas so si roke po obredu očiščevanja umivali v rosi. Zapisovalec ljudskih običajev je zapisal: »Na binkoštno nedeljo je dobro, če se umiješ pred sončnim vzhodom z roso, ki je na pšenici; ni se potem bati sončnih peg — če jih pa imaš, jih gotovo izgubiš.« (Škarnjice pri Dobjem.) Kotnik omenja, kaj pravi o očiščevanju tujcev na vzhodu S. Trojanovič v razpravi »Vatra u običajima i životu srpskoga naroda«: »Grški cesar Justinijan je 568 poslal Zemarha za odposlanca na dvor turškega kneza na Zlatem brdu Ektata v Aziji. Zemarh je na kratko opisal ceremonije ob svojem in sprejemu grških spremljevalcev. Slovesno so jih pričakovali in po svojem običaju: lupaše u bubnjeve, zvoniše i vatrom razgoniše sve moguće zle duhove s poslanika, pratnje i njihova prtljaga i tek ih potom primiše, pošto prodjoše kroz čistilišta.« Ko je bil knez Mihajlo Černigorski odposlan k Tatarom, se Rusi niso hoteli podvreči obredu očiščevanja ter iti skozi ogenj, pa so jih Tatari pobili.

Čaranje z bezgom

Običaj, ki pri njem uporabljajo bezeg, se je ohranil na Koroškem v Podjuni, Rožu in Železni Kapli. Tam otresajo dekleta bezeg in pojó: Bez bezá, daj moža! Dekle pa, ki to počenja, mora biti oblečeno le v srajco. Z bezgom govori kakor s človekom ali duhom. V starih časih so namreč verovali, da prebiva v drevesu drevesni duh. V davnini so v bezgu častili človeku prijaznega duha plodovitosti in ga ogovarjali s čarovnimi obredi. Bezeg je bil kot plodonosni simbol v ljudski erotiki velikega pomena. Kotnik omenja, da so na Turinškem zatikali bezgove veje ob binkoštih nečistim dekletom za okno. V davnini je bila deklica pri obredu pod bezgom povsem naga, v novejšem času je pa oblečena vsaj v srajco. Pisec pravi, da je o nagoti mnogo teorij in po eni »golota povzroči, da se obleka v kultskem dejanju ne tabuira, ker s tem je za vsakdanjo rabo nesposobna. Golota, da povzroči tudi večji plodovitni čar — v tem primeru z dotikanjem z bezovcem, ki je v njem skrit plodonosni duh«.

Zakaj nastiljajo s praprotjo

Omenili smo, da v nekaterih krajih nastiljajo s praprotjo po tleh v hišah, v veži in izbi. Tu in tam trosijo praprot in razne kresnice tudi pred hišo. Po ljudski razlagi trosijo to steljo, da bi Janez Krstnik dobro počival, ker prihaja v kresni prenočevat k ljudem. Kotnik pravi, da se nehote spomnimo na podoben običaj o božiču, ko nastiljajo tla v sobah s slamo ali jo pa polagajo pod mizo ali namizni prt. O božiču pač ni svežih rastlin, zato trosijo slamo in ker ljudje razlagajo, da to spominja na slamo v betlehemskem hlevu, se je običaj ohranil do dandanes. V resnici sta si pa običaja tako sorodna in izvirata iz davnine, ker je o božiču zimski solsticij, o kresu pa letni solsticij, in mnogi običaji so prehajali, n. pr. umivanje z vodo o kresu in božiču, od tega časa na drugega ter bili povezani med seboj. — Običaj nastiljanja so razlagali kot krščanskega, vendar je starejši, kakor pravi Kotnik. Omenja poročilo Herodota o Perzijcih in Skitih, da so polagali meso na posebno pripravljeno daritveno nastelj iz mehke trave, ki naj bi na njo sedli tudi bogovi. Stari Indi so tudi darovali bogovom jedila na daritveni nastelji, »barhis«, ki je bila iz sveže pokošene trave. Barhis je sorodna z »blazino«, kar pomeni s perjem nadevano odejo, staronemško bolstur. Ljudje so v starih časih sedeli na nastelji, pa tudi bogovi, ko so jih povabili, da bi sprejeli človeške jedi. Zato je tudi pomembno, da so Grki trosili najprej Hestiji, pozneje pa tudi drugim bogovom zelišča na oltar, Rimljani pa so devali na oltar rušo; to je bila praznična daritvena nastelj. Božična slama bi bila po tem takem ostanek te nastelji. Kotnik opozarja tudi, da pri nas imenujejo nekatere rastline stelja, n. pr. v Beli Krajini praprot. — Tako bi bilo torej pojasnjeno, kako se je razvil običaj nastiljanja s praprotjo ali drugimi rastlinami in spoznamo, da je silno star.

V nekem kraju severne Italije: prebivalstvo je priredilo svečan sprejem vojakom polka »Cuneo«, ki se je vrnil z ruskega bojišča

Švica bo gradila nove elektrarne

Z gradnjo velikih elektrarn bo morala počakati do konca vojne

Na letošnjem mednarodnem velesejmu v Baslu je vzbujala posebno pozornost razstava švicarskih elektrarn. Pomisliti moramo, da izvzemši vodne sile Švica nima omembe vrednih surovin, čeprav je močno industrializirana. Lastne vodne sile je začela Švica v veliki meri izkoriščati šele med prvo svetovno vojno, ko ji je primanjkovalo premoga. Potem se je elektrifikacija Švice naglo nadaljevala. Dočim je znašala l. 1912 proizvodnja električne energije v Švici komaj 500 milijonov kwh, se je med prvo svetovno vojno že podesetorila, zdaj pa znaša že blizu 8 milijard kwh, torej 16krat toliko kakor l. 1912.

Tudi sedanja svetovna vojna je dala izkoriščanju vodnih sil v Švici nove pobude. V mirnem času je uvažala Švica letno 3.7 milijonna ton premoga iz inozemstva, lani pa je znašal uvoz samo 1.9 milijona ton. Posledica tega je bilo občutno pomanjkanje energije. Zato je zvezni svet sprejel v svoj gradbeni načrt tudi zgraditev novih elektrarn v vrednosti 405 milijonov frankov. V nasprotju s prvo svetovno vojno so zdaj skoraj vse švicarske železnice elektrificirane. V zadnjih treh letih in pol je bilo elektrificiranih še 100 kilometrov železnic, tako da je zdaj elektrificiranih že 95 %.

Zdaj je obrnjena pozornost švicarske javnosti na gradnjo novih elektrarn. Od začetka sedanje svetovne vojne so bile zgrajene že tri. Ker ima Švica v izobilju poletne energije, na drugi strani pa trpi občutno pomanjkanje na zimski, je prisiljena omejiti ali pa povsem ukiniti električno segrevanje stanovanj in lokalov čez zimo. Zdaj proučujejo vprašanje, ali ne bo mogoče po popolni izrabi vodnih sil premog sploh opustiti kot kurivo po stanovanjih in pisarnah ter ga uporabljati samo še v industriji. Če bi hotela doseči ta cilj, bo morala imeti Švica na razpolago še 20 milijard kilovatnih ur. Toda po načelih bi mogla dobiti iz novih elektrarn letno največ še 13 milijard kwh. Po sedanjem stanju tehnike Švica ne more opustiti uvoza črnega premoga. Odprto ostane vprašanje, ali bo to morda mogoče pozneje, ko se bo tehnika še izpopolnila. Gospodarsko še neizkoriščanih vodnih sil ime Švica na razpolago okrog 72 milijard kwh ali 10krat toliko, kolikor jih že izkorišča.

Sedanje pokolenje se mora zadovoljiti z načrtom, ki sam po sebi ni posebno obsežen. Na 10 let preračunani načrt gradnje elektrarn obsega v celoti deset, in sicer jih nameravajo zgraditi pet od Reni med Bodenskim jezerom in Baslom, tri pa ob gornjem toku Rhone. Poleg tega ima pa Švica v načrtu še več velikih jezov in umetnih jezer, iz katerih bi črpale vodo velike elektrarne. Gradbeni stroški bi znašali 600 milijonov frankov. Med drugim namerava zgraditi Švica veliko elektrarno z mogočnim jezom pri Andermattu, ki bi bila poleg one v Coloradu-River in Dnjeprostroja največja na svetu.

Ti načrti pa zadevajo na odločen odpor prebivalstva, ki bi se moralo preseliti iz svojih dosedanjih bivališč, če bi se uresničili. Toda gradnja novih velikih elektrarn mora ostati zaenkrat še na papirju, kajti graditi jih bodo lahko začeli šele po vojni, ker so potrebne v ta namen ogromne množine cementa, bakra, aluminija in jekla. Vsega tega pa Švica med vojno ne more dobiti iz inozemstva. Zato se bo morala zadovoljiti z gradnjo manjših elektrarn.

Zdravila iz živalskega kraljestva

Uporaba zdravil iz živalskega kraljestva sega daleč nazaj v zgodovino človeštva. Najbolj so ljudje zaupali živalski maščobi kot zdravilu proti raznim boleznim. Z živalsko mastjo so se mazali in masirali. Zdaj takim zdravilom pretežna večina ljudi ne veruje več. Med 30 letno vojno so pa poznali približno še 190 različnih zdravil iz živalskega kraljestva. Najpomembnejšo vlogo v primitivnem zdravstvu starih časov je igrala žaba. Njo so uporabljali proti mnogim boleznim. Če so človeka boleli zobje, si je moral preskrbeti več žab in jih skuhati v olju, potem pa namazati z njim boleči zob in ga tako dolgo masirati, da se je začel majati. Čim je bil zob omajan, si ga je lahko človek sam izdrl. Ta način lečenja zob pa ni bil posebno priljubljen, ker je bil združen s hudimi bolečinami. Žabe so uporabljali tudi pri omedlevici. Če je človek omedlel, so mu privezali žabo na telo. Proti pegam so pa uporabljali žabja jajca.

Priljubljeno in zelo razširjeno zdravilo so bile krastače. Na odprto rano so polagali krastače, proti kačjemu strupu pa na soncu posušene krastače. Opekline so zdravili s prednjimi deli krastač. Če čita človek te recepte, mora pomisliti, da so uporabljali ljudje okrog leta 1810. krastačji prašek in razne druge preparate zunanje in notranje.

V starih časih so igrale v zdravstvu zelo važno vlogo tudi kače. Naši predniki so pa morali imeti presneto zdrave živce, kajti če je hotela žena pospešiti porod, je morala nositi na trebuhu modrasovo kožo. Prav tako čuden je tudi recept zdravljenja bolnega očesa, ki je bilo treba položiti nanj desno oko žive kače. Že v čisto tehničnem pogledu ta način zdravljenja ni bil lahek.

Želva je v vseh jezikih simbol odpornosti in počasnosti. Italijani pravijo o počasnem dekletu, da hodi kakor želva. Tudi s kuščarjem ponekod primerjajo ljudi odnosno poedine njihove lastnosti. Urnemu dekletu pravijo Italijani lucertolina ali lucertoletta, Španci pa še originalneje, da je sestavljeno iz samih kuščarjevih repkov.

Otok mrtvih v Veneziji

Venezia ima pokopališče na otoku San Michele

Venezia je mesto protislovij. Dočim so Markov trg, Canale Grande ter vsi slikoviti kotički med tesno skupaj stoječimi hišami polni življenja, želja, nad in razočaranj, je nanizana okrog mesta vrsta otočkov, kjer kraljuje jo molk, mir in samota. Med temi otočki je tudi San Michele, podoben iz morske pene porojenemu biseru sredi lagun in na tem otočku ima Venezia svoje pokopališče. V senci vitkih dreves se vrste tu grob za grobom, križ za križem, spomenik za spomenikom, celo morje žalosti v morju. Že več stoletij snivajo tu pokolenja Venezianov svoj večni sen.

Težko si je misliti kaj bolj ganljivega in pretresljivega kakor to osamljeno pokopališče na morju. V tem mestu smrti ugasne vsaka želja in utihne vsako hrepenenje. Tu je konec sveta, čas je tu ustavil svojo pot. Samo molk, neskončen molk kraljuje tu, zasanjana večnost, mir in tišina. V gondolah vozijo pokojnike k večnemu počitku in v gondolah prihajajo na otok tudi njihovi svojci, prijatelji in znanci, da jih spremijo k večnemu počitku. Zato pa se lepo vidijo hiše v mestu, motorni čolni drse po kanalih, tu pa tam se zasliši klic gondoljerja ali glasen ženski smeh.

Tam na oni strani leži Venezia, polna življenja, dela in veselja, ta prekrasna simfonija kamenja, kupol, zvonikov, stolpov in stolpičev. Tu na San Michelu pa kraljujeta samo tišina in večnost. Kako kričeče protislovje. Res je: življenje in smrt spoznamo šele, če ju motrimo skozi prizmo takih protislovij.

Italijanska umetnostna razstava v Budimpešti

V vojni službi stoječi italijanski umetniki so razstavili svoja dela že v Rimu, Berlinu in na Dunaju. Zdaj jih pa razstavljajo v Budimpešti. Razstava obsega 424 slik in skulptur. Za njo je vladalo v madžarski prestolici veliko zanimanje. Svečani otvoritvi so prisostvovali mnogi dostojanstveniki, med njimi ministrski predsednik grof Kallay, ministra Szynyi-Mersa in Antal, predsednik parlamenta pl. Tasnadi-Nagy ter poslaniki Italije, Nemčije, Finske in Bolgarije. Otvoritvene besede je govoril umetniški vodja razstave Antonio Morera. Nagovoru italijanskega poslanika in stalnega namestnika vojnega ministra je sledil ogled razstave, ki bo zaključena 30. t. m.

Gradbena delavnost v Bolgariji

Tudi letos v Bolgariji mnogo zidajo in grade. Med drugim nameravajo v Bolgariji letos zgraditi 12 novih železniških prog v skupni dolžini 484 km. Gre v prvi vrsti za nove železniške zveze v Makedoniji in Traciji, ki naj bi bile zgrajene do konca tekočega leta. Pri gradnji bo zaposlenih 27.100 delavcev. Dnevno bodo porabili 18 vagonov železa, lesa in cementa. Ves ta gradbeni materijal je že na razpolago. Za zboljšanje starih in gradnjo novih cest je pripravila letos Bolgarija dve miljardi levov. Pri cestnih delih bo zaposlenih 40.000 delavcev. Pripravljajo se tudi nekatera osuševalna dela zlasti pri Videnu, kjer bo pridobljenih 6600 ha rodovitne zemlje in Svištovu, kjer bo pridobeljenih 9000 ha zemlje. V okolici Bitolja so se pričela velika regulacijska dela, da se preprečijo vsakoletne poplave. Stroški bodo znašali 150 milijonov levov. Poleg tega bo zgrajenih več novih vodovodov za preskrbo prebivalstva mest in vasi z dobro pitno vodo. V nekaterih dolinah bodo zgrajeni jezovi.

Kulturno sodelovanje med Slovaško in Bolgarijo

V Bratislavi je bila nedavno ratificirana bolgarsko-slovaška kulturna pogodba. Pogodba bo omogočila dalekosežno poglobitev kulturnih stikov med obema državama. Slovaška vlada bo skrbela za to, da se bo poučevala na bratislavski univerzi v okviru slovanske filologije bolgarščina in bolgarska literatura. Bolgarska vlada bo pa skrbela za pouk slovanščine in slovaške literature na univerzi v Sofiji. Obe vladi ustanovita na univerzah doktorate za slovaščino in bolgarščino. Vse bolgarske znanstvene ustanove bodo izmenjavale svoje izkušnje in dognanja s slovaškimi. Vse to delo bo vodila in nadzorovala posebna kulturna komisija.

Mednarodni veterinarski kongres

V sredo, 23. t. m., se je pričel v Bratislavi mednarodni veterinarski kongres, ki bo trajal 8 do 10 dni. Prisostvujejo mu poleg slovaških nemški, madžarski, bolgarski, rumunski in hrvatski delegati ter zastopnik nemške vojaške uprave v Srbiji. Na dnevnem redu je zlasti vprašanje zatiranja živinskih kužnih bolezni in določitev enotnih smernic za to važno delo. Tako naj bi se pospeševala živinoreja ter poživila prodaja mesa iz držav jugovzhodne Evrope v Nemčijo.

P. G. WODEHOUSE: 11

Mala Pepita

Humorističen roman

Prav nič se ne slepim zastran tega, kakšen je bil moj značaj, ko sem prvič srečal Audreyo Blakovo. Narava mi je bila dala dušo zveri, in okoliščine so bile dopolnile delo narave. Ljubil sem potovanja in sem si jih tudi lahko privoščil, ker sem bil premožen. Od trenutka, ko sem postal polnoleten in sem lahko odvezal varuhe vseh nadlog z upravljanjem mojega imetja, sem se zavijal v lagodnost kakor v udobno haljo. Valjal sem se po svoji sebičnosti kakor prasec po blatu. In če sem imel med enaindvajsetim in petindvajsetim rojstnim dnem le eno misel, ki ni bila sebična, moram vsekako reči, da me pušča v tej zadevi spomin na cedilu.

Nekako na vrhuncu tega razdobja sem se zaročil z Audreyo. Zdaj, ko jo bolje razumem in nepristransko vidim samega sebe v tistih dneh, šele lahko presodim, kako nepopisno žaljiv sem moral biti. Moja ljubezen je bila iskrena, a mojemu nastopu to ni jemalo njegovega neznosno zavetniškega značaja. Bil sem kakor kralj Kofetua, in dasi nisem z njegovimi besedami govoril: »Ta beračica bo moja kraljica,« sem vendar jasno kazal, da tako mislim in čutim.

Audrey je bila hči nekega slikarja, zanemarjenega in dokaj nepriporočljivega človeka, s katerim sem se bil seznanil v nekem bohemskem klubu. Preživljal se je s tem, da je kdaj pa kdaj naslikal kak portret ali ilustracijo za kako revijo, največ pa z reklamnimi risbami. Lastnik patenta za neko otroško hranilo, ki ni bil zadovoljen s tem, da je pisal na zavojčkih svojega proizvoda in v časopisnih oglasih: »Bebica joče, ker bi rada hranilne moke X«, je bil začutil potrebo, prepričati občinstvo s pomočjo umetnosti, in gospod Blake je dobil naročilo, naj napravi ustrezno sliko. Mnogo dobrih primerkov njegovega dela na tem področju lahko še dandanes vidiš na zadnjih straneh ilustriranih mesečnikov.

S takšnimi sredstvi si človek sicer lahko zasluži toliko, da živi, a jasno je, da bo z veseljem zajahal bogatega zeta, ako mu je usoda naklonila zalo hčer. In tako je gospod Blake zajahal mene. To je bilo eno njegovih poslednjih dejanj na zemlji; kajti teden dni po tem, ko je, kakor zdaj upravičeno mislim, prisilil Audreyo, da me je sprejela za ženina, je umrl za pljučnico.

Njegova smrt je imela razne posledice. Povzročila je odložitev poroke; moje zavetniško nastopanje je pognala v vrhunec, kajti izginjenje nevestinega hranitelja je bilo izbrisalo edini razloček, ki je še utegnil obstajati med menoj in napuhnjenim kralj[illegible] Kofetuo; Audreyi pa je dala mnogo večjo pro[illegible] v neodvisni izberi tovariša za življenje, nego jo je imela dotlej.

Prav o tej izpremembi položaja sem se moral kmalu prepričati. Do tistega trenutka nisem bil niti pomislil na to; nekega večera pa mi je odprlo oči njeno pismo, ki so mi ga prinesli v klub, med tem ko sem srebal črno kavo in premišljeval o dobrotah življenja na tem najboljšem iz vseh mogočih svetov.

Pismo je bilo kratko in brez ovinkov. Audrey se je bila tisto jutro poročila.

Če bi rekel, da je pomenil ta trenutek obrat v mojem življenju, bi povedal vse premalo. Mirno lahko zapišem, da je vplival name kakor vzbuh dinamita. V nekem pogledu me je tudi res ubil. Moj dotedanji jaz je tisti večer umrl, in mislim, da je le malokdo jokal za njim. Kakršen koli sem zdaj, vsekako nisem več samozadovoljen opazovalec vnanjih dogodkov, kakor do tistega večera.

Zmečkal sem pismo v roki in nekaj časa srepo strmel v papir. Ves nravstveni svinjak okrog mene se je podiral, in bridka resnica, da za denar ne moreš vsega kupiti, niti na najboljšem mogočem svetu ne, mi je gledala iz oči v oči.

Spominjam se, da je, ko sem tako sedel, ves skrušen od dobljenega udarca, prišel k meni neki znanec iz kluba, priskutnež, ki sem se ga dotlej najrajši ogibal. Prisedel je k meni in jel čenčati. Postave je bil majhne, a glas je imel tak, da ga ni bilo moči preslišati. Govoril je, govoril brez konca in kraja. [illegible]o iz srca sem ga preklinjal, ko sem pod ploho [illegible] njegovih besed skušal urediti svoje misli! Danes pa vidim, da me je rešil. V nekem smislu me je prisilil, da sem se vzdignil nad samega sebe, čeprav mi je bil v tistem trenutku neizrekljivo zoprn. Sama bolečina me je bila, vse v meni je krvavelo, z naporom vseh moči sem se skušal ovedeti neverjetne stvari, ki se je bila zgodila. Moja vera v Audreyino neizpremenljivo vdanost je bila slepa. Bila je naravno dopolnilo moji sliki lagodnega življenja: potreboval sem jo, izbral sem si jo bil, bil sem z njo zadovoljen — po tem takem je bilo vse v najlepšem redu. Zdaj pa sem se moral sprijazniti z nemogočim dejstvom, da sem jo bil izgubil.

To pismo je bilo zame zrcalo, v katerem sem videl svojo pravo podobo. Audreyine besede so bile skope, toda razumel sem jo; in vsa prevzetnost, ki me je delala zmerom tako samozadovoljnega, je v krpah odpadla od mene, hkratu z nečim drugim, še važnejšim. Zdaj mi je jasno, da sem ljubil Audreyo bolj, nego sem kdaj mislil, da sem zmožen ljubiti.

In priskutnež, ki je sedel zraven mene, je ves čas govoril, govori, govoril . .

Zmerom sem mislil, da govorjenje, posebno če je vztrajno, v žalostnih in hudih trenutkih več zaleže od nemega sočutja. Do neke točke te dela skoraj blaznega, tako da misliš: ne bom trpel in ne bom; ko pa prekoračiš tisto točko, se jame izpreminjati v tolažbo in blažilo. Vsaj z menoj je bilo tako. Polagomo sem čutil, da mi je tisti človek čedalje manj mrzek; nato sem jel poslušati in nazadnje celo odgovarjati.

Urejuje Josip Zupančič — Za Narodno tiskarno Fran Je[illegible] — Za inseratni del lista: Ljubomir Volčič — Vsi v Ljubljani